Cei d'intâiu ani în noua Brăilă românească

(1832-66)

Istorie și documente

Pentru o sută de ani de
la întemeiarea orașului

de

N. IORGA

BUCUREȘTI

Cu ajutorul Fundației „Ferdinand I-iu"

1929

www.dacoromanica.ro

Documentele, aflătoare în Arhivele Primăriei Brăila, care mi-au fost amabil comunicate de d. primar Orășianu, au fost depuse apoi la Arhivele Statului din București.

www.dacoromanica.ro

I.

ISTORIE

www.dacoromanica.ro

I.

Clădire, administrație.

BIBLIOTECA ... BUCUREȘTI

Orașul Brăila s'a ridicat cu greu, ajutând mulți străini, ca inginerii Hartel, Andrei Covaci, maiorul Arcudinschi, Kuchowski, Louis Tallon (Dec., no. 115), Thillaye (și no. 67) și Blaremberg (no. 54), trimes și la Odesa pentru cercetări privitoare la croirea digului[1]—abia la 1844 se tocmește inginerul român Alexandru Popovici, care e și scriitor (no. 117)—și „plangii", din amestecul inform de chichinețe acoperite în mare parte cu stuf și făcute din scânduri, de bordeie informe, care se aciuaseră în umbra cetății turcești. Abia în 1845 el fu încunjurat cu șanț (no. 127).

De la început se întocmi un plan, de „regularisire" (no. 11), de la care nimeni n'avea voie să se abată. El era alcătuit din „bulvard" și dintr'un număr de „linii", adecă străzi, sau, cum se zicea atunci, „uliți": Chiselev, „Slătineanu" (no. 14), a Bucureștilor, a Iașului (no. 13), a bogasierilor. După 1850 a cavafilor, a „Arionului", a „calimarilor", a Silistrei, ulița grecească, etc. (no. 161). Se reservaseră locuri pentru pieți, ca a Sf. Arhanghel Mihail (no. 51), sau „rătundul" *(ibid.)*. „Tăierea" caselor rele se făcu rușește, fără milă (no. 11).

[1] Un „pomojnic" al inginerului, no. 69.

www.dacoromanica.ro

Avem cererile celor d'intâiu locuitori. Cu greu se îngăduia câte unuia din ei să mai păstreze vechea lui înjghebare care putea să strice caracterul noii ctitorii orăşeneşti. Pe locuri slabe, pe „pământ bolnav" (no. 9), unde fuseseră hrubele Turcilor, unii încercaseră a-şi ridica locuinţa sau magazinul, dar îndată i se punea în faţă oprelistea neiertătoare (şi no. 10). Aşa, numai aşa, putea să se capete înfăţişarea frumoasă, care se atinse încă de prin anii 1840. Cine nu clădia în termen, îşi pierdea locul. Departamentul purta grijă ca Maghistratul să se gândească numai la „înaintarea folosului obştii şi lauda sa" (no. 55).

Patru colori sau „văpsele", mahalale, după obiceiul oriental, împărţiau toată suprafaţa de zidit.

Un „foburg" — nume frances luat de la Ruşi— fu reunit mai târziu cu oraşul (no. 85).

Supt ocârmuirea judeţului se alese un Maghistrat, ale cărui venituri, din taxele portului, „cheajului" şi „ancrajului" (n-le 5 şi 148), se fixau încă din anul 1833 (no. 1). El avea dreptul să acorde şi împrumuturi, de pildă pentru „furnuri de brutărie" (no. 128).

La 1845 membrii acestei primării erau mai mulţi Români: C. Crăsnaru, T. Ignat şi Petală (no. 129). Pârcălabi sânt puşi să adune veniturile (no. 78, a. 1840). Un „acsizar" e însărcinat cu cele pe băuturi la întrarea în oraş (no. 85).

„Deputaţii de mahalale" ajutau (no. 127). Cetăţenii erau represintaţi însă şi altfel. La 1842 funcţiona un „cinstit comitet mercantil" *(sic)*, de negustori în legătură directă cu Eforia Şcolilor (no. 98). Carantina avea direcţia ei specială (no. 118).

www.dacoromanica.ro

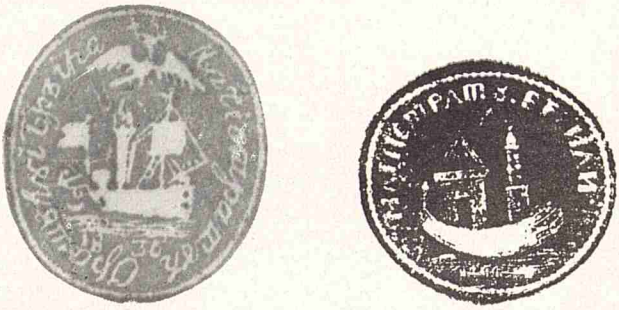

Două peceți ale Maghistratului Brăilei.

www.dacoromanica.ro

Un tribunal funcţiona încă de la început (no. 90).

Maghistratul începu încă de la 1832 cu înzestrarea oraşului (n-le 1, 14). Un „belvederiu" la „Monument", al războiului de eliberare creştină, se înălţase încă de Ruşi (no. 6). Se lucră la elementele necesare pentru funcţionarea oraşului. In 1839 se chemă chiar, pentru a se opri mâncarea malului, „Postelnicul Nicolae, meşterul de mori" (no. 67), iar mai târziu, în 1841, Ioan Atanasie şi Alexe Pavel, ca tehnicieni (no. 73).

La 1833 încă era o baie (no. 11) şi se cumpărau tulumbele (no. 7; coşari la no. 148). O grădină publică era deschisă. Se începeau „perigavorurile de ecsportaţie şi embortaţie" (no. 16) (carantine), închisoarea (no. 3). La 1836 carantina era organisată cu Malla ca director şi cu Iliad secretar (no. 52). Avem la 1838 „posta mare". La 1843 se lucrează, cu meşterul Ivan Dobre, la *obahtul* portului, „obahtul trigavorului portului" (no. 70), cerându-se sobe ca la Bucureşti (no. 115), la 1845 la „zăgazul de pământ" între carantină şi cheu (no. 135). La 1837 funcţiona şi „comitetul înfrumuseţării oraşului" (no. 58).

Acţiunea Departamentului din Lăuntru, a Ministeriului de Interne, era continuă şi aspră. Când bieţii edili voiră să iea o taxă de la băuturile venite din afară, „se găsi foarte necuviincioasă găsiria cu cale" a lor, trimeţîndu-i la „oreşenescul regulament" (no. 60).

www.dacoromanica.ro

II.

Locuitori.

Locuitorii erau de multe feluri. Unii vechi săteni, sau Ardeleni opriţi în rătăcirea lor de păstori. Se disting Olteniĭ, Moldovenii de vechii Brăileni (no. 79). Putem culege din listele ce ni s'au păstrat multe nume interesante: Buruiană, Capbun, Răzvan, Coman, Tămârjău, Vădanachi, Mustaţă-Albă, Ciobotă, Minghină, Bălănuc, Gură-Lungă, Sântudor, Cecurlan, Stegaru, Mâcnea, Bălea, Buzilă, Bou Negru, Feteloaia, Pistol, Ciotură, Friptul, Drăgulica, Motrocan, Ţăndărică, Turturică, Domete, Besnea, Başturea, Moisoiu, Soare, Bălică, Norocea, Armăşelul, Mogoş, Cofă, Ţimbru, Chitrache, Părpără. La 1837, faţă de îmbulzeala ţeranilor, se luau măsuri de Ministeriu, oprindu-se asemenea fugari de pe moşiile boiereşti. Nu vor fi admişi decât cei cari în piaţă pot clădi cu două caturi, cari vor înveli „cu olane sau hier", cari sânt în stare a plăti şi „aşternerea cu piatră a uliţi" şi a ajuta la împodobirea oraşului (no. 59). Braşovenii, ca Mihai Mincul ori Vasile Manciu, Ciurcu, Creţoiescu (n-le 15; 18), nu lipsiau nici aici, având strada lor, alături de negustori ca Dodorman, Mocan (no. 79). Nu lipsesc Ţigani ursari (no. 114).

Alături şi câţiva funcţionari veniţi de aiurea: polcovnici, ca Ioniţă din Bobiceni, Slugerul Dumitrachi,

www.dacoromanica.ro

Matei Corceag, Grigore Boiarov, Gheorghe Şerbănescu, Tafrali, Paraschiva Gerghi (no. 18), un Zefcari, un Hristidi, un Şapcaliu, un Vernescu, cei doi Dâmboviceni, un Basarabescu şi alţii.

Doi vameşi apar încă de la început (no. 18).

Boierii căutau să capete locuri de clădit în cele mai ieftene condiţii. Astfel, aflăm de locul baronului Meitani, de cele reservate pentru un Filip Lenş, sau un Vornic Filipescu (no. 14). Cum, în această împărţire de terenuri, cei cu influenţă ispitiau la abusuri, se ajunge la aspre observaţii din partea Ministeriului, care vorbeşte de „acele obraze ce nu îndrăzneşte a le arăta" (no. 21).

Intre profesiile celor d'intâiu aşezaţi găsim acelea de cârciumari şi hangii (Banu, Niţă Trandaburgul), de dogari, de croitori (Cunea, Manole Pilici) (no. 11), boiangii, băcani, brutari, „boceari", birtaşi (no. 70), morari, zarzavagii, zugravi, sobari, bivolari, pescari, dragomani, olari, zugravi, căruţaşi, mătăsari, cojocari, casapi, bozagii, cantaragii, ciocli, pitari, (Surlî), maimari (zidari), grădinari, spiţeri (Triandafir „spiţerul"), boiangii, bogasieri, cotari, lumânărari, covaci. La 1837, Magistratul voind să scoată din oraş pe aceştia din urmă, Departamentul interveni cu asprime, arătând că atunci ar trebui să se izgonească, pentru că şi ei umblă cu focul, brutarii şi lumânărarii (no. 60). Povernile de bere şi rachiu, prea mult îngăduite, se izgoniră (no. 60).

Isnafurile, breslele lor erau la 1837 acestea: brutarii (cu jimblarii şi simigiii), cârciumarii (cu brăgarii, berarii, halvagiii, cofetarii), dulgherii, băcanii (cu tutungiii), bărbierii, dogarii, cojocarii („groşi" şi „supţiri"), cavafii, bogasierii (cu lipscanii şi „Ovreicele bogasierese"), bumbăcarii (cu „croitorii rumâneşti"), croitorii evreieşti şi nemţeşti, cizmarii ro-

www.dacoromanica.ro

mâni şi nemţi, tâmplarii „nemţeşti cu ovreeşti", (cu sticlarii), argintarii (cu ceasornicarii şi tinichigiii evrei), abagiii, fierarii români, nemţi şi ruşi (cu tufecciii-armurieri), Braşovenii, precupeţii (cu olarii), grădinarii, zidarii, cafegiii, boiangiii (cu „Ovreii văpsitori), căruţaşii, sacagiii, birtaşii, cărămidarii şi zarzavagiii (no. 62).

Pentru a se evita stricăciuni clienţilor şi desordine, la 29 Decembre 1837 toţi meşterii fură siliţi să între la isnafuri (no. 63).

Cunoaştem orânduirea breslei bărbierilor cu hram la Sf. Paraschiva. Erau mai toţi Români, afară de un Laber, ori Membir. Taxa de calfă era de trei parale, şase pentru meşter. Se luau 50 de lei de la străini: un ceauş îi urmăria. „Cutierul" lua „daturile cutiei". Starostele din 1838, Tudor, era foarte gelos de privilegiul său de a aresta singur pe vinovaţi (no. 65). Conflicte cu câte un venetic, ori cu usurpatori ca bucătarul Ristea, nu lipsesc (no. 66). Cârmuirea trimetea să caute lipitori şi fixà tarif pentru pusul lor (no. 71).

Breasla cârciumarilor cuprindea şi străini: Tabacovici, Duşcu, Stoianovici, pe când numai Români erau la cojocari (no. 68; an. 1839).

Dar aceste alcătuiri de modă veche fură stricate de guvern la 1840, observându-se că după Regulamentul Organic nu poate fi vorba decât de două bresle: a negustorilor şi a meseriaşilor (no. 75).

Totuşi corporaţiile continuară. Le găsim în Decembre 1843. Cârciumarii, în număr de 258, au staroste, dar biletul de cârciumă, anual înoit, vine de la Maghistrat, care fixează şi amenzile, „ştrafurile", pe jumătate la el, pe jumătate la cutie (no. 111). Maghistratul îşi păstra dreptul, aparţinând odată breslei, de a reglementa: a închide de la două ceasuri

www.dacoromanica.ro

după apusul soarelui, şi Dumineca, serbătorile, până după slujbă, a nu accepta jocul de cărţi şi altele de noroc, a nu smomi slugile de la stăpân şi a nu oploşi tâlhăriile, oamenii de serviciu trebuind să fie înscrişi în condica primăriei, a comunica în cel mult douăzeci şi patru de ceasuri numele oaspeţilor, a avea măsurile după „aiarul stăpânirii" şi cu pecete (no. 111), ceia ce se impune şi prin confiscări (no. 114). Se pomeneşte atunci şi starostele dragomanilor (no. 113).

Dulgherii apar şi ei constituiţi în breaslă, ca şi zidarii, datori aceştia a-şi presinta planurile la Maghistrat (no.. 119), ca şi cojocarii, supuşi starostelui, neştiutor de carte, Mavrodin (no. 133).

Cu dulgherii poliţia întră în conflict, o parte din ei nevoind a recunoaşte pe starostele Hrisafi (no. 145). Se vede că ei luptau din răsputeri pentru a nu se primi străinii, „din Turchiia", fără a se alipi unui indigen. Concurenţa între aceştia e oprită, supt pedeapsă de anulare a contractului, plătind şi cincizeci de lei. Tot contractul se trece la condică, după acceptarea de „arhitectonul oraşului". Se dă cutiei zece la mie. Ucenicii sânt ţinuţi a-şi face termenul. Havaetul e de jumătate de icosar la primirea ciracului *(ibid.,* şi no. 151). Dulgherii îşi aveau praznicul la Sf. Toma, când se lua socoteală starostelui.

La 1847 proprietarii povernelor de rachiu se plâng că vreau să-i scoată de „pă raion, margenia oraşului", cu cazanele lor, arătând că mai curând se cade a se înlătura cofetarii cari „ferbu şi prefacu spirtu în mijlocu oraşului" (no. 141).

Se încearcă la 1854, de un Nicolae Ionescu, o „tractorie", care nu reuşi (no. 159), lumea profe-

www.dacoromanica.ro

rând hanurile lui Mihai Ţârcă, din „uliţa Arionului" ori al lui Ghiţă Ungureanul (no. 160).

Foarte mulţi străini. Pe unii numele chiar îi arată de unde vin; astfel Dumitru Misemvriu, din Mesembria (no. 10), Iordan Iamboliu, din Iampoli, Dima Deli Carnabatlâul, din Carnabad (no. 15), Dimitrachi Sliviniotu, din Sliven (no. 18), Gheorghe Burgazlî, din Burgas, cutare Caramalâu din Caramania, cutare Benderlan. Nume rare une ori; astfel găsim între Armeni pe un Serapion Erinè (no. 11). Era şi o mahalà armenească (no. 81).

www.dacoromanica.ro

III.

Aşezarea Evreilor.

Evrei erau la 1837 numai şaptezeci şi doi, dintre cari doar paisprezece vechi (no. 173), cu case, restul „veniţi de aiurea şi sprijiniţi pe câte o curgere de vreme", Maghistratul fiind mustrat de la centru pentru că mai tolerează peste termen asemenea „streini, fără niciun căpătâiu": să fie izgoniţi imediat de poliţie, fiind trimeşi la urma lor. Alexandru-Vodă Ghica dădu ordine de izgonire în 1834, 1837 şi 1838 (no. 175). Meseriile Evreilor erau: croitoria, tâmplăria (şi no. 79), tinichigeria, văpsitoria; în negoţ, Evreice erau bogasierese (no. 62). La 1839 se pomeneşte şi „uliţa Ovreicii Groasa" (no. 70).

Indată însă întâlnim câte o cerere individuală de Evrei cari cer să li se îngăduie ca pe locul cumpărat să ridice „o căşcioară în raiaoa Mării Sale" (no. 77). Se răspunde de Ministeriu că nici într'un chip nu pot fi primiţi cei ce vin „cu paşaporturi sau răvaşe de drum" (no. 84), în deosebire de cutare, „spaniol, pământian vechiu şi patentar al acestui oraş încă de la întâia organizaţie" *(ibid.)*.

O ciudată schimbare de atitudine se observă în 1841. „Mărginirea" numărului Evreilor se înlătură de Maghistrat pentru cei „cu purtare bună şi stare însemnată", cu motivarea că „totdeauna are trebuinţă

www.dacoromanica.ro

oraşul a-şi dobândi asemenea persoane, fie şi dă altă religie" (no. 96). De la centru însă, revine ordinul de a se păstra, din cei şaptezeci şi doi de Evrei de pe lista presintată, numai acei capabili de a trăi cinstit şi de a presinta garanţie, iar mai departe „să nu mai îngăduiască pă niciun Ovrei a să mai statornici într'acel oraş subt niciun fel de condiţie" (no. 101). Ordinul se repetă în 1856, când Brăila număra doar şaizeci şi unul de Evrei (no. 167).

Indată Evreii apar şi ca proprietari de cafenele, vre-o patru-cinci (no. 111), ca zarafi, ca legători de cărţi (no. 171).

La 1857 patruzeci şi unul dintre Evreii brăileni cer să li se îngăduie, contra opreliştii Magistratului, care lucrează „dupe capriţiul său", a-şi cumpăra imobile. La această dată, nu era profesie în care să nu se întâmpine Evrei, până la giuvaergii, ceasornicari şi „arabagi-başi" (n-le 173, 181). Agitaţi contra şefilor lor cari pretind şi „cel mai din urmă dinar al săracului", lăsându-l apoi să zacă în stradă, ei au în preajma Domniei, favorabile lor, a lui Cuza-Vodă o atitudine dârză *(ibid.)*.

Dar nici Maghistratul nu se lasă. El constată înmulţirea continuă a indesirabililor şi, citând hotărârile domneşti anterioare, învinuieşte administraţia judeţului că se lasă influenţată de consuli pentru favorisarea unor indivizi (no. 176). Ba Evrei chiar din „comuna Izrailiţilor" se plâng că sudiţii noi veniţi li încalcă drepturile la conducere (n-le 183, 188).

Constituţia din 1866 face să se ceară ca Evreii contribuabili şi supuşi recrutării să capete dreptul de proprietate urbană, ca unii cari au şi „simţimântul cel mai sentimental" (no. 200).

www.dacoromanica.ro

IV.

Comerțul.

Dintre negustorii apuseni întâlnim Italieni sau Dalmatini, ca Anton Saráó, Anton Fatuta, Pedemento Peretti, P. Milanovich, Teodorovich, Niccolò Armelin, Rubini, Faranga sau Feringa. Un German venit din Grecia trebuie să fie acel Constantin Reimer care se iscălește cu litere grecești (no. 44).

Consulatele jucară de la început un mare rol. Istoria lor s'ar putea reconstitui. Al Greciei întrebuința în legătură cu autoritățile noastre o foarte cuviincioasă formă românească (no. 132). Al Angliei avea la 1843 destui supuși în trecere ca să ceară loc pentru cimitirul și capela evangelicilor (n-le 106-107; cf. și n-le 163 ,184; secretar consular grec).

Asupra comerțului brăilean știrile nu lipsesc în descrierile călătorilor mai ales. Dar nu e aici locul să le înfățișez, scopul rândurilor acestora fiind numai să desluşească viața interioară a orașului. Incă de la 1847 vaporul de Constantinopol își avea „încăperile" în port (no. 142).

Din 1842 se simția însă nevoia unei reglementări a bâlciurilor (no. 104). Bâlciurile se făceau pe „izlazul orașului, în dreptul barierii uliții Silistra", fără a plăti vama, dar vânzând numai „cu mă-

www.dacoromanica.ro

runţeaua", nu „cu ridicata": cel d'intăiu s'a făcut la 25 Mart 1846 (no. 137). Şi avem câte o informaţie în ce priveşte aspectul obişnuitului târg de grâne cu sătenii vecini. Vedem pe dragomani „măsurând singuri şi scuturând bănişe de la carăle lăcuitorilor", „răzând singuri" adecă „făcând răzătoare", „izbind baniţa cu piciorul" „lovind cu rigla"—nepecetluită— „piste mijloc", înjurând şi luându-se la bătaie cu ţeranii (no. 122).

Maghistratul supraveghiază prin „cinovnici" transacţiile. El dă bilet dragomanilor, mărgeniţi la „oborul" lor, fără voie a ieşi în calea ţeranilor, supt pedeapsă de 100-300 de lei la „aşăzământul sămsarilor" şi de destituire. Arvuna trebuie să fie măcar de trei sfanţi şi descărcarea la magazie să nu întârzie peste douăzeci şi patru de ceasuri (no. 125).

Intreprinderi particulare interesante apar de la început. Astfel, la 1835, Gheorghe Conduri, „corăbier", se oferă a face în Ostrovul Mare un şantier de reparat vasele (no. 40). I se îngădui a-şi face „meşteşugul corăbieresc", supuindu-se însă şi la „curăţenia carantinească", „cinovnicii carantineşti" fiind puşi să-i supravegheze purtările (no. 43). Căpătă titlul impunător de „protomastor" *(ibid.* şi no. 47). Contractul lui îl îndatoreşte a avea oricând la îndemână „călţi, untură, cue, zmoală", pentru „calafatciii" lui (no. 50). Mai târziu, un Nicolae Caraduma, un Nicola Maltezi, un Gheorghe Kotaras cer şi ei a repara vase (n-le 158, 160, 176). Dar banda de oameni fără căpătâiu din Ostrov ajunse a fi o primejdie continuă pentru oraş (no. 178).

---

[1] V. tabla de nume a volumului IV din Iorga, *Istoria Românilor prin călători.*

www.dacoromanica.ro

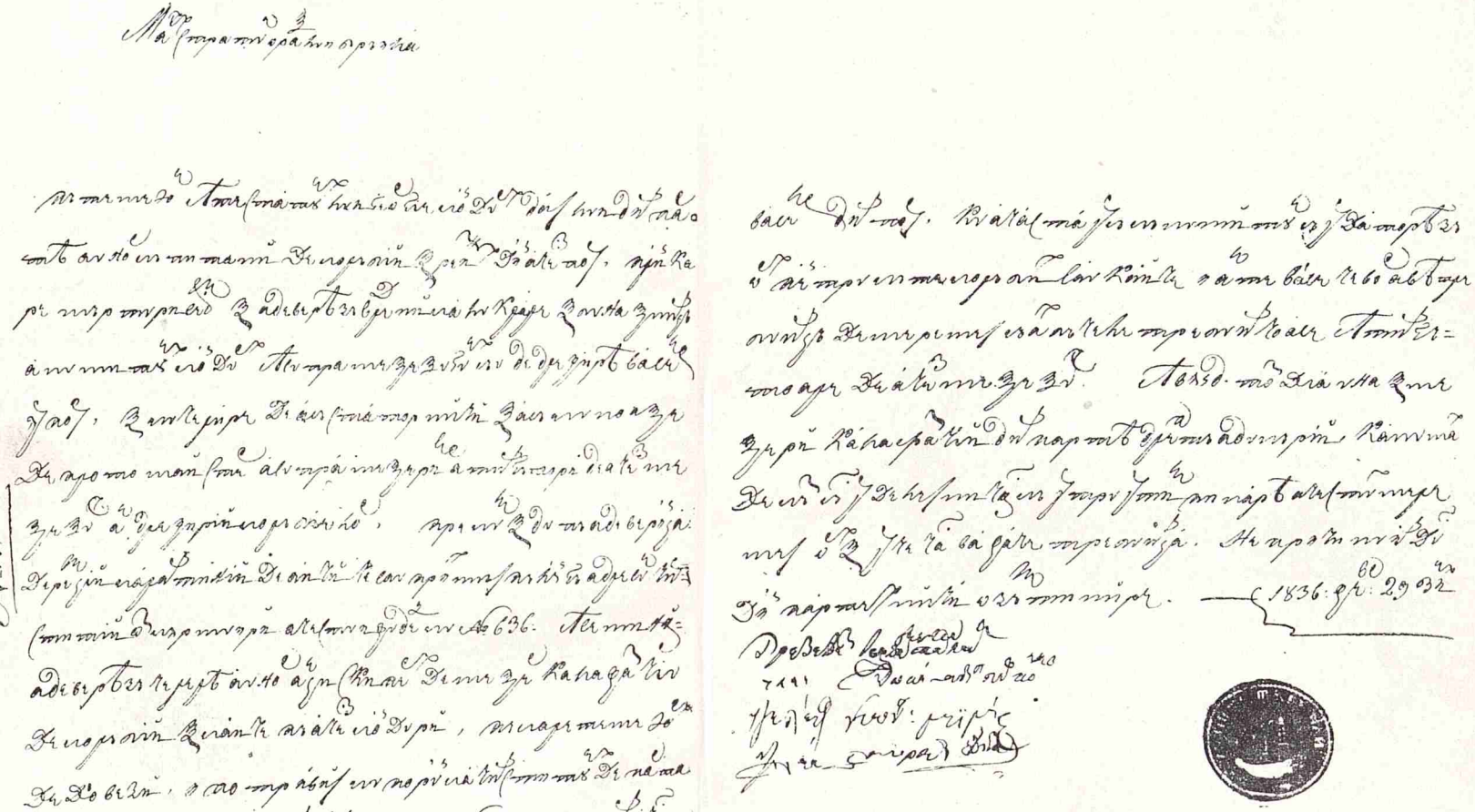

O adresă a Magistratului Brăilei.

www.dacoromanica.ro

V.

Armata.

De la început, elementul milităresc a jucat un mare rol. Acţiunea lui întrecea adesea datoriile profesionale. Astfel, la 1841, polcovnicul, care era Solomon, fostul ofiţer la Ruşi, în Serbia, şi viitorul adversar de o clipă al oamenilor de la 1848, se interesează de bolnavii „sărmani, de orice naţie, care le lipseşte tot ajutorul", şi, „voind cu mulţumirea sa ca din ce-i va sta în mână să-i ajute", anunţă că primeşte să ţie la spital „cinci oameni care vor fi pătimind de boală de la Dumnezeu, iar nu de patime lumeşti" (no. 86). Intre urmaşii lui Solomon, stătu aici multă vreme maiorul Golescu, viitorul general, în calitate de „comandir al punctului".

www.dacoromanica.ro

VI.

Medici și spitale.

Grija medicului se pune de la început (no. 4). Maghistratul din Giurgiu propunea, din Iulie 1833, pe unul care învățase în Italia, dar se răspundea că s'a și așezat altul din Galați, care venise de mai multe ori și la Brăila: Dominic „Fabriț", probabil un Fabrizio, tot Italian. El avea să primească 12.000 de lei, dintre cari numai o treime de la oraș (no. 12). Un doctor Hepites, Ipitis apare însă de la început. Dar „Fabriț" funcționă până în vara anului 1834, când plecă „în patria sa" (no. 27).

La 1835 medic al orașului era acum dr. Tavernier (no. 38), care avea și îndatorirea de a cerceta pe acasă bolnavii nevoiași, având în același timp abonații între familiile mai alese. Alcibiade de Tavernier, menit unui rol revoluționar, al cărui ponoase le va și trage, acest cunoscut și bănuit complice de mai târziu al lui Ioan Eliad, pare să fi fost un Levantin, căci Francesul din Franța ar fi scris cu greu: „Brăila port maritim".

De la început împrejurările brăilene nu i-au plăcut. In anul pomenit el denunța pe abonații neplatnici: Ioan Slătineanu, ctitorul orașului, M. Pa-

www.dacoromanica.ro

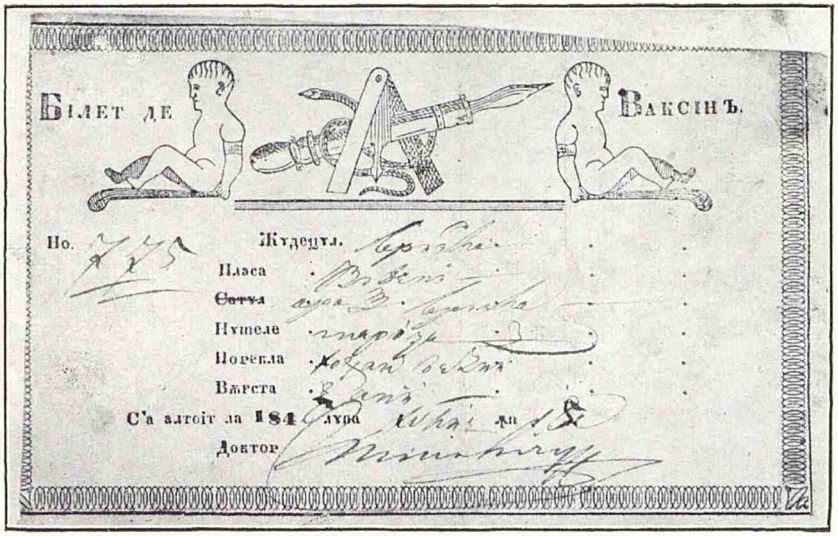

Bilet de vaccină dat în Brăila în 1842 (originalul la mine).

www.dacoromanica.ro

raschivescu, Basarabescu şi un număr de Greci. In curând el întră în conflict cu Maghistratul însuşi şi chiar cu Departamentul Pricinilor din Lăuntru, care, după un răspuns judecat „cu totul obraznic", îl scoase din funcţie (no. 41). Fu cruţat în formă, îngăduindu-se a-şi da demisia: el însuşi lăsa în locu-i pe Hepites (no. 42). Dar locul fu luat, după voia Grecilor şi în ciuda recomandaţiei unui şir întreg de Români, de către Epaminonda Iorgandopol.

Avem multe rapoarte de la dânsul, toate în greceşte. Despreţuind pe săraci, certându-se cu poliţia, el îşi păstră locul prin necontenitul sprijin al acestei bogate burghesii străine (no. 44).

Spitalul începe de la 1841, în casă închiriată, mai mult pentru orăşeni, supt conducerea lui Iorgandodopol, „doctorul Epaminonda" (no. 91). Maiorul Golescu, Nicolae Golescu, deci, acel general revoluţionar de la 1848, dă pentru acest scop, prin „cvartirmaistrul polcului", căpitanul Marghiloman, clădirea vechiului „spital ostăşesc", pustiu atunci (no. 94).

Farmacia *La pajera românească* funcţiona la 1844 (no. 116).

www.dacoromanica.ro

XVII.

Biserici şi preoţi [1].

Se pomeneşte o „biserică Mitropoliia" (no. 48). Se crede că din vechea moschee se făcuse o biserică, datorită lui Chiselev, care-i dă 7.000 de lei pe an din domeniul Brăilei (no. 112). Oricum, la 1833, e vorba de „biserica veche", cu hramul Sf. Voevozi (no. 56), a „protopopului Neagu", pe lângă care era vorba de a face încă una pe uliţa Slătineanu, „de la Dima Delî peste drum" (no. 15). Hramul fu al Sfântului Nicolae, după numele Ţarului (no. 26). Se credea atunci încă de nevoie o a treia biserică, faţă de creşterea populaţiei (no. 14). Un preot Dragomir se ocupa de noua zidire (no. 15 şi no. 56). Se plătia pentru clopote, care se găsiră crăpate, chemându-se ca arbitru şi meşterul Andricu de la Mitropolie, unui vestit turnător rus, Grigore Fedoreştev (no. 17). Banii se adunau prin condici de milă.

La sfârşitul anului 1834 era gata biserica Sf. Voevozi şi protopopul Nicolae lua o icoană a Sfântului său de acolo. Se lucra, cu banii unui negustor (no. 112), la a treia biserică, de pe malul Dunării, lângă „curtea carantinească", lăcaş care era „în primejdie

[1] V. inscripţiile brăilene în Iorga, *Studii şi documente*, XV.

www.dacoromanica.ro

de căderе" (no. 35 şi no. 64). E Sf. Apostoli, unde unii voiau să aşeze ca preot pe Grecul Ioan (no. 46).

In Octombre 1835 „biserica cea nouă" Sf. Apostoli era gata, dar episcopul de Buzău, învăţatul şi mândrul Chesarie, nu venia s'o sfinţească şi nici nu delega pe cineva, în locul lui, refusând, spun epitropii, până şi „un răspuns de nădejde" (no. 45). Episcopul singur spune de ce, în scrisoarea lui imperioasă de la 19 Octombre 1836: Maghistratul nu trebuie să se amestece în ce priveşte biserica, sarcina aceasta revenindu-i lui, ierarhului, sau „protopopului oraşului"; dacă se mai încearcă asemenea usurpări, „va fi tăcere fără de niciun răspuns" (no. 57). Se adăuga şi un motiv naţional la Chesarie: dacă Ioan Grecul vrea o eparhie, să-şi mute şi familia în ţară *(ibid.)*. Această supărare a episcopului nu se potriveşte cu tonul mai blând în care el se plânge că locuri ale bisericii cele vechi, care „urmează acum neapărată nevoie a să clădi din nou", sânt luate de Maghistrat pentru cimitir (no. 83).

Biserica Sf. Nicolae, centrală, lângă şcoală, avea la 1843 trei preoţi, Teodosie, Ioan şi Pătraşcu, dar nu era isprăvită şi-i lipsia zugrăveala. Preoţii şi epitropul se adresau deci guvernului arătându-i că prin ce se vede în piaţă se judecă oraşul şi ţara de „toată Evropa", şi amintiau că nu li s'au dat încă cei o mie de lei făgăduiţi, la trecerea lui prin oraş, de Domn (no. 112; v. şi n-le 172, 199: zugrăveala din 1863).

Biserica avu însă greutăţi şi din alt motiv: protopopul, care-şi adusese fratele ca al patrulea preot, venit de la ţară, şi un dascăl al său, e învinuit că bate şi pe preoţi, chiar în altar, în timpul slujbei, umplându-i de sânge (no. 138). Epitropii cereau un cleric învăţat ştiind „măcar trei limbi, adecă naţio-

www.dacoromanica.ro

nală, griacă şi serbă, sau slavoană", ca un anume Dumitru Triandafil (no. 139).

O biserică nouă, şi din „ştrafuri" de la corăbiile în greşeală faţă de „regulile portului", se făcea în „mahalaoa carantinii" în 1847 (no. 143). Cu privire la această nouă biserică (v. şi no. 150), preotul Simion, un om vrednic şi cu grijă de onoarea sa, e în războiu, la 1849, cu o parte din enoriaşi, mai mult Greci (n-le 154, 157; cf. şi no. 160).

www.dacoromanica.ro

VIII.

Şcoală şi bibliotecă.

Apelul pentru şcoală e călduros şi stângaciu: elevii toată viaţa „vor repetui" numele binefăcătorilor, care vor fi publicate în ziare şi săpate chiar în piatră. Se alese pentru clădire locul Serdarului Atanasie Xenocrat (no. 53).

„Şcoala naţională", normală (no. 75, a. 1840), centrală (no. 82), funcţiona la 1840 cu Ipitis, probabil tot doctorul. Grecii, cari plătiseră pentru întemeiere, o voiau măcar în parte grecească, admiţând „vlahica" numai pentru nevoile de comerţ. Se admise şi o clasă în limba lor, a treia, „comerţială", având a fi cu limbă „străină" (no. 72). Se ajunse la profesorul de greceşte cu 100 de lei, cel de „italiană şi slavonă" cu 120, cel de greceşte la începători, cu 80 (no. 82).

Pentru premii ca şi „pentru ştiinţa ce trebue să aibă şcoala de verice lucrare literală *(sic)* s'ar izvodi şi s'ar tipări", încep a se trimete cărţi, unele având a fi cuprinse în bibliotecă (no. 74). Şcoala era datoare a da pentru aceasta două sute de lei pe an. Astfel până pe la 1860 avem, din trimeterile oficiale şi din cataloagele cu titluri stricate ale bibliotecii şcolii brăilene, buletinul, cuprinzând

www.dacoromanica.ro

şi numere rare, neştiute, ale producţiei literare în acest principat şi chiar în amândouă (no. 76).

In April 1841, se începe strângerea de bani, „din casă în casă, pă la fieşcare lăcuitor" pentru refacerea şcolii (no. 88). Unii dau sume mari: 1.500, 2.000 de lei (no. 90).

La această şcoală funcţiona ca „profesur" —aşa scrie el odată — încă de la începutul anului 1842 Ioan Penescu (no. 97), pe care-l vom întâlni încă multă vreme.

Atunci însă învăţământul căpătă o altă înfăţişare. „Comitetul mercantil", „dipotaţia portului Brăila", „dipotaţia emboricească din Brăila" (n-le 102-3), cu patru străini, sau „delegaţia", în care găsim pe Italienii Saraó, Armelin şi Rubini, vrea „să întocmească o şcoală publică cu mai multe limbi străine", făcându-se o clasă a patra „de învăţături uzuale pregătitoare la feluri de industrie", ca la clasa a patra a „începătorilor" de la Sf. Sava din Bucureşti, cu aritmetică, până la fracţii, „frângeri", gramatică, geometrie, astronomie, mecanică practică, „industrială", prin „cunoştinţi usuale" înţelegându-se fisica. Limbile greacă şi „slavonă", adecă rusească, se păstrau, dar se doria şi italiana şi francesa. Era vorba chiar de „învăţătura ţinerii registrelor" şi de „meşteşugul plutirii",—deci şcoală navală—, totul pe socoteala părinţilor (no. 98).

La 1-iu April erau numiţi profesorii de italiană şi greacă, cu plată de 3.000 de lei trimestrial (no. 100). Dar la plată se întâmpină o greutate care se putea aştepta faţă de curentele naţionale, din ce în ce mai protivnice într'un oraş cu populaţie aşa de variată şi în care mai ales cultura grecească stătea în faţa noii culturi a Românilor.

Cum se cerea totuşi sprijinul bănesc al Statului,

www.dacoromanica.ro

acesta refusă, supt iscălitura lui Teodor Văcărescu, de la Interne, leafa pentru profesorul de greceşte: „de vor voi dumnealor să urmeze la şcoala de acolo şi acest curs de învăţătură, să chibzuiască între dânşii contribuitoare mijloace pentru ţinerea pomenitului profesor" (no. 100).

Ceia ce nu împiedecă „deputaţia" de a cere bani pentru dascălii de grecească, „slavonă" şi italiană (no. 102). Banii trebuiră daţi însă de dânsa, şi această „şcoală publică" sau „şcoală centrală" era supusă, la 1843, unui „comitet de inspecţie" (no. 105. Tot în acest an însă Nicolae Golescu, şeful Departamentului de Interne, admitea plata pentru profesorul de greceşte (no. 109)).

La această dată şcoala — una singură — avea, pe lângă Penescu, pe învăţătorii N. Nenovici, cu soţia Elena, P. Dimitrescu, N. Calvinianu (din Calvini în Buzău) şi acel I. C. Massimu, care, adept al latinismului integral, era să se veşnicească în munca şi ilusiile lui prin „Dicţionariul" şi „Glossariul" academic (no. 120).

In 1843, la 27 Iunie, se ţine examenul, „cercetarea ţeremonială", şi se dau premii în valoare de 130 de lei de la Casa obştească (no. 110).

Nouă creştere a şcolii în 1844 (no. 124); în 1846 i se adauge un local închiriat după cererea lui Nenovici, care a înlocuit pe Penescu (no. 136).

Peste zece ani cele patru clase de la Brăila aveau ca profesori nişte oameni aşa de distinşi ca Pompiliu Pisone, autorul Dicţionariului latin-român, şi I. Creţiescu, Creţescu căruia i se datoreşte adaptarea Istoriei Universale a lui Duruy (no. 157). Calebunianu— căci aşa-şi scrie acum numele vechiul dascăl din Calvini, — profesor la clasa a IV-a, plecă tocmai în acest an (no. 164). El va fi înlocuit prin

www.dacoromanica.ro

Grigore Vlădescu (no. 165. V. şi no. 169). G. Patricius se adaugă la 1857 (no. 176). O „şcoală sucursală" stătea în faţa vechii „şcoli superioare" (no. 180), care căpătă la 1859 şi un „clas de musică vocală" (no. 186). Vântul franţuzismului atingea şi vechea şcoală naţională, anunţându-se de profesorul Petrescu împărţirea de premii, la 1860, în această limbă (no. 190). Se cereau la 1862 bursieri pentru veterinărie dintre ţerani şi se trimetea Ionescu Răducanu (no. 196).

Şcoli particulare erau multe în 1855: vre-o zece, lângă cea grecească a lui Camburi şi Xantho şi lângă cea franceză a lui Vincent Tuillier sau „Tuley" („Tulie") (n-le 161, 194, 201). In acest an pentru defecte de program se închidea şcoala, cu o vechime de doisprezece ani, „pentru dialectele română, greacă şi slavonă", a fraţilor Nicolaevici, Gheorghe şi Marcu (no. 166). La 1861 Maria Anastasiu, scriindu-şi numele cu ortografie franceză, cerea premii şi pentru pensionul ei de fete (no. 131), lângă care găsim pe al d-nei Zagorsca (no. 201). Un pension de acestea mai avea şi Psariano (no. 194).

www.dacoromanica.ro

IX.

Personalităţi, evenimente, curiosităţi.

Personalităţi distinse nu lipsesc din această epocă de harnică şi grea întemeiere. Pe Hepites îl întâlnim astfel, şi ca medic, şi ca spiţer (no. 116), şi ca profesor, şi ca president al Maghistratului şi ca membru al „deputaţiei emboriceşti", în 1841: în deosebire de medicul Iorgandopol, el scrie româneşte şi are firmă românească la farmacia lui (no. 86).

Ca evenimente externe, Brăila avu în Februar 1843 visita lui Vodă Bibescu (no. 106). O a doua a aceluiaşi Domn la 1845, în August, când se ieau, prin „deputaţia mercantilă", măsuri pentru mobilarea şi iluminarea Palatului, a edificiilor publice, a străzii principale — celelalte fiind lăsate în sama locuitorilor—, pentru artificiile în piaţa Sf. Arhanghel Mihail, pentru banchet şi pentru un eventual „bal la Cazin". Vedem pe vizitiul carătei cu patru cai în „mantie de postav roş cu fir" şi în pantalonii de aceiaşi coloare, rămaşi de la visita din 1843 şi de la cea, veche, a lui Alexandru-Vodă Ghica. Se pregătia atunci căsătoria lui cu frumoasa soţie despărţită a Hatmanului Ghica, pe care Brăilenii o numesc „dumneaei cucoana Mariţa născută Văcăriască". Mer-

www.dacoromanica.ro

gând deosebi spre Focşani, unde, supt auspiciile dibaciului Domn moldovean Mihai Sturdza era să se facă nunta, ea era întâmpinată la debarcader de „toată oştiria garnizonului" cu musica, de corporaţii, de autorităţi şi negustori, în vuietul celor cinzeci şi unul de tunuri de pe „felucele" noii marine muntene, vasele străine ridicând şi ele, după cerere, „pandierile". Mândra odraslă a Văcăreştilor cu minunaţii ochi negri în faţa de un perfect oval trecu în carăta domnească printre viitorii ei supuşi, încunjurată de un ploton de cavalerie, cu „ordonanţi", la uşi. La casa menită a o adăposti armata dădea onorurile. După iluminaţiile serii, autorităţile şi „trimeşii boieri şi cocoane" întovărăşiau pe viitoarea Doamnă până la barieră, de unde până la Focşani urmau cârmuitorul, sub-cârmuitorii, „dorobanţii cu tistul lor". La 9 Septembre, ziua nunţii, protopopul servia un Te-Deum în presenţa demnitarilor şi a staroştilor, urmând masă pentru popor în piaţă, musică la grădină şi încă o iluminaţie (no. 131).

Revoluţia de la 1848 găsi la Brăila pe căpitanul Nicolescu, care se deprinse cu „dreptatea şi frăţia". După căderea Republicei un Turc îl înlocuieşte, pentru ca mai târziu polcovnicul şi praporcicul nostru să revie, cu al treilea polc sau „regiment" (no. 146).

Ca o curiositate e dania, făcută, la 1847, de negustorul dalmatin Spiridon Gopcevich, a vasului său, „Hector", „cu doă catarturi şi şasă tunuri", pe care Domnul îl încredinţează armatei, ca să dea cele douăzeci şi unul de tunuri de „zilele aniversale": Paştile, Boboteaza, Sf. Gheorghe, Intrarea în Biserică, Sântămăria; cu acest prilej aflăm terminologia maritimă începătoare (no. 144).

www.dacoromanica.ro

II.

DOCUMENTE

www.dacoromanica.ro

1.

Vornicia către Magistrat,

22 Februar 1832.

La 3 ale trecutului Dechemvr. leat 831 s'au fost scris dum. otcîrmuitorului acelui judeţ ca toate povernile ce lucrează într'acel oraş să să îngrijască a le scoate la margine, ca unele ce nu numai la sănătatea obştii sănt vătămătoare cu a lor fumegare, ci încă sînt supuse şi la primejdie de foc. Acum prin porunca d. deplin înputernicitului prezedent de la 16 ale următoarei supt No. 94, cerînd la Dvornicie ştiinţă de toate acele fabrici care trebue a să scoate afară din politie supt cuvîntul asigurării şi sănătăţii obşteşti, cum şi de cele ce fără a aduce vătămare pot să rămăie a lucra în politie, drept aceia iată să scrie acelui Maghistrat, numai de cît prin cele mai bune băgări de seamă să facă doă însemnări de asemenea fabrici, între care fabrici întră şi velniţile lucrătoare de rachiu, şi făr de întărziere să le trimiţă la Dvornicie, avînd a să supune la hotărîrea d. deplin înputernicit prezedent. Să nu aştepte însă Maghistratul a i să mai scrie şi al doilea pentru aceasta, nici să îngăduiască a să urma v'o neorînduială la scrierea acelor fabrice, că va fi întru toată răspunderea.

Marele Dvornic din Lăuntru,
Gheorghe Filippescu.

www.dacoromanica.ro

2.

Dvorniciia Mare din Lăuntru a Prinţipatului Ţării-Româneşti.

Maghistratului oraşului Brăila.

Spre ştiinţa acelui Maghistrat iată i să însemnează mai jos ceia ce i să cuvine a priimi pe fieşcare trimestru în folosul casei Maghistratului de la otcîrmuirea judeţului: zeciuialile de la patentari, plugari şi muncitori ce hălăduesc în oraş şi care după obştească chibzuire s'au hotărît a fi venit al Maghistratului. Drept aceia, Maghistratul să va înţălege cu otcîrmuirea ca să primească aceşti bani şi să-i treacă regulat în condica de venituri, şi Dvorniciia va avea îngrijire şi pentru viitorime a-i da asemenea ştiinţe, după însemnarea ce va priimi de la cinstita Vistierie, asemănată cu socotelile otcîrmuitorilor.

Marele Dvornic din Lăuntru,

Gheorghe Filippescu.

tl.			
253	trimestrul Iulie, lt. 831.	{	zeciuială la patentari.
253	Octv.		
253	Ghenr. 832.		
137,10	Iuli		
137,10	Octomv. 831.	{	zeciuială dă la plugari şi lucrători.
137,10	Ghenr. 832.		
1170,30			

Anul 832, Maiu 13.
Sec. 1.
Masa 2.

N. Pîcleanul.

www.dacoromanica.ro

3.

(1832, Maiu, se face temniţa.).

Cf. Inginerul oraşului Brăila către Maghistrat, 25 Iulie 1838.

„Inchisoarea cum să află acum este în mijlocul pieţii Maghistratului şi eşti zidită de cîrpici cu pămînt, care din cutremurul întîmplat încoace să vede în proastă stare şi primejdioasă, cît nu poate a să mai închide vinovaţii într'însa."

4.

10 Novembre 1832.

Ordin de la Vornicia din lăuntru către Maghistrat pentru „un dohtor pentru feluri de boale ce s'ar întîmpla între orăşani".

Se pun 500 de lei pe lună (restul de la orăşani), ţiind samă de „mica politie a acestui oraş".

Se ia la cunoştinţă că suma de 6.000 (pe an) ar fi „povăroasă".

5.

Incă de la 28 Novembre 1832 se ieau măsuri la Vornicie din Lăuntru pentru „venitul ancrajului de la portul Brăila, care de la 10 viitorului Ghenari cu leat 1833 rămîne în folosul Maghistrátului".

Proiectul vorbeşte de „popăsirea corăbiilor şi a caicelor". Otcupciul va lua suma.

6.

1833. Clădirea Monumentului.

Lucrează Villaye, care pleacă la 1840 din Brăila la Bucureşti.

www.dacoromanica.ro

7.

De la 1833, „cumpărarea tulumbelor".

8.

1833. Hartl face planul şcolii.
Se zăboveşte lucrul până la 1839.

9.

C. 1833.

Fiindcă prăvăliia ce o am clădită din nou în uliţa Focşanilor au fost dădăsupt locu bolnav, căci hrubă veiche au fost şi pământul să macină din zi în zi, cunoscăndu-să învederat că merge spre primejdie, căci, înnaintea prăvălii fiind pă supt pământ până în drum, poate să să cufunde vre un car sau vită sau om, şi să face primejdie, dar cu un ceas mai înainte eu îmi fac datoriia cu cinste, arătând cinstitului Maghistrat a mi să slobozi voe să dăşchiz locu până în drum, săpăndu-l drept în jos, dărămând pământul cel bolnav şi din nou să-l zidesc, a nu să întămpla, ferească Dumnezău, vre o primejdie. Eu datoriia mi-am făcut arătând cinstitului Maghistrat.

Πολιχρόνιος Τριανδαφίλου.

Răspunsul Maghistratului arată că „în vremea Turcilor au fost hrubă". Se admite.

10.

19 Maiu 1833.

Dumitru Ianicovlău şi Dumitru Misemvriu sînt opriţi a clădi prăvălii „căptuşite pe din afară cu

www.dacoromanica.ro

scănduri şi înpotriva întocmiri înfrumuseţării oraşului". Se opune, de şi i s'a spus că „nu e primită". Ordin „ca, mergănd la binalele mai sus pomeniţilor, unde avănd înpreună şi doi meşteri, să pui îndată a desbate toate scăndurile ce le au pus pă faţa pereţilor, arătăndu-le că în locul acelor scănduri să tencuiască cu var precum s'au lucrat toate binalile pă uliţa Chiselev şi celelalte şi plata acelor meşteri să va cere de la numiţii prin cinstita poliţiie, căriia totodată s'au pohtit a te însoţi cu ajutor cuviincios."

11.

Dosar din 1833 de „regularisirea oraşului după plan".

Intre cele de „tăiat". „Această casă este a lui Vălcu şi să află în mijlocul drumului cu dooă bordeie, însă învelită cu paie". Alta „în mijlocul pieţii". „O casă cu paie învelită ce este alăturea cu casa a lui Gligori Actar şi în dosul altarului bisericii". „Prăvălia polcovnicului Ioniţă din Bobiceani, prăvălia lui Nicola Gheorghiu, Enuţa văduvă, casa cu paie învelită înpotriva cu colţu hanului a lui Petre Boianciu, Toader dogar, casa cu paie, ipac alăturea o casă cu paie învelită a lui Ioniţă Minghină, ipac 2 case cu paie învelite ce sănt după casa lui Toader dogar în bulvardu şi sănt în epitropia dumnealui Matache Paraschivescu, o şandrama a lui Dimitri Varnali ce este înpotriva cu hanu a lui Niţă Trantaburgu, Banu cărciumar, casa învelită cu paie, Niţă Cofi cu paie învelită, baba Ioana Mihalciali, casa învelită cu paie, Sarabion Erinò, să taie pănă în linie. Dooă case cu paie învelite şi nişte bordeie ce sânt în bulvardu înnaintea hanului a lui Niţă Trandaburgu, o parte a casei Cunii croitor, Manoli Piliţ,

www.dacoromanica.ro

să să ridice casa cu totul de acolo, prăvăliia bisericii, prăvăliia a lui Dimitri băcan, d. Ceacăr să tragă îndărăt magaziia de lemn ce este în potriva cu baia. Hagi Pavel să taie dintr'aceste prăvălii ca să să măie drumu de stănj. $4\frac{1}{2}$, cum şi Gheorghe Blizma partea sa. Marin Buzila prăvălia ce este alături cu Toma Ignatoviţ, să taie întreg. O parte a zidului să taie de la casa răposatului Algiu. Naie Dămboviceanu să taie partea casii ce vine pe drumu Maghistratului, casa cantorului să taie de spre faţa drumului Bucureşti, Statiri să taie în grădină, ca să viie pă linia drumului Bucureşti, Baraschiva dulgher să taie casa cu curtea de spre linia Bucureşti, Constandin Mesimvrinò să taie îngrădeala, ca să între înnăuntru.

Inginer Andrei Covaci.

1833, Iuniie 14.

(Unii Greci cer să li se arăte planul.)

12.

Maghistratu oraşului Giurgiu,
No. 230, anul 1833, luna Iulie 2.

Cinstitului Maghistrat al oraşului Brăilii!

După ştiinţa ce au luat acest Maghistrat că acel oraş Brăila ar fi avînd lipsă de doftor trebuincos politii şi, fiindcă aici au sosit acum de curînd un doftor de la Italiia, om foarte învăţat la meşteşugul dohtoricesc, şi cu diplomă de Academie, de aceia pofteşte pă acel cinst. Maghistrat, dacă doreşte a dobîndi pă un asemenea dohtor, să binevoiască a înştiinţa pă acest Maghistrat fără întîrziere spre a-l îndemna a veni acolò spre folosul obştii oraşului,

www.dacoromanica.ro

tot de odată făcînd cunoscut şi leafa ce ar putea plăti acel oraş la un asemenea dohtor.

V-o:
Prezedent: Στογ. τὼν... Constandin D...
Maghistratu oraşului Giurgiu, No. 230:
Secretar: Cosdn. Dimitriu.

Cinstitului maghistrat al oraşului Ibrăila.

(Se „cere ertare", dar s'a numit. E vorba de Domenic Fabriţ, a căruia vrednicie cunoscută iaste celor mai mulţi din oraşani ca unu ce în destule rînduri în vremia aflării sale la Galaţi au avut din partia sa ajutoruri şi folosu". I se dau 12.000 lei pe an (2 părţi obştia, restul Maghistratul).

13.

Lista de al doilea.

Uliţa de la prăvăliia d polcovnicului Ioan Dămboviceanu, ce merge spre Belvederiu, văpsea roşiie; Martiian Coraciov, Casip Arman, Nicolaie cojocaru Bou Negru; Simion brutaru ce acum o stăpăneşte, H. Anastasie, Pencă Sărboaica.

Uliţa Chiselev de la piiaţă spre Dunăre, văpsea roşiie. Căpitan Andreiu Eschi-Stambol, Petrache H. Avraam, Costandin Arion, Manole Pilici croitorul, Tudor Sebe bogasăeru, Costandin Vechiharcis, Costandin cărcumaru, Iordan Ianboliu, casa dl. Meidan baron, în potrivă cu d. Slugeriu Dimitrache.

Uliţa carantini din piaţa Maghistratului să lărgeşte de spre Chiţă Foru cu un stănjăn.

Văpsea galbenă: Gheorghie croitorul, Sarabion Armanu, un colţ din casa cea mare, prăvăliia d. Naum Vechilharcis, prăvăliia lui Stan Bocear.

www.dacoromanica.ro

Casele de lîngă magazii, pe mal sus lîngă carantină.

Văpsea verde: Florea Păscaru, Istratii cojocaru, Nicola Tobolcea, Petco dragoman, Zahariia şi Barbu Iane, Frumuzache dragoman, Vălco păscaru, Dimitrii grecu Misimvriianì, Nicoli Arnăutu, Stămătache Grecu, Ivange Feteloie, Hàgì Pavăl Pistol, Iordache Păscaru.

O uliţă să lărgeşte de spre partea lui Manda Ghiobolii, ce este înpotrivă cu casa lui Constantin Misinvriiani.

Uliţa ce merge la spital pănă în malu Dunării să lărgeşte de spre partea d. Vasăliie Paleologu şi alta în dosul lui Vasile Paleologu.

Uliţa ce merge drept la poarta bisericii vechi să mai lărgeşte de spre Ioan Mătăsaru i părintele Vasile şi Costandin cojocaru.

Altă uliţă să dischide în curtea lui Siranopolù.

Văpsea albastră.

Prăvăliia d. Iane Chioselì, ce este în potrivă cu d. Vasile Paleologu.

Prăvăliia lui Mavromatolu, ce este în potrivă cu d. Stavrache Divani.

Prăvăliile din rîndul bogasierilor ce să taie pentru îndreptatul uliţii.

Prăvăliia lui Todor cojocaru.

Prăvăliile lui Anghel cojocaru.

Prăvăliia lui Istrati cojocaru,

Prăvăliile bisericii cei vechi.

Casele ce sînt în dosul lui Gheorghiţă bozagiu şi a d. Costandin Caridache, văpsea verde.

Nedelco mungiu, Iambolău, Costandin casapu.

Văpsea galbenă.

Costandin Ciotură.

Tănăsache Cantaragiu.

www.dacoromanica.ro

Surlî Pitaru.

Pentru magaziile de la vale, de care să va atinge drumu: cum să va hotără lăţimea pogorăşului aşa să va tăia.

1833, Iuliie 11.

Inginer, Andrei Covač.

Văpsea roşie.
O prăvălie a lui Dimitrii sin Costandin cap.
Casele lui Iani Chioseli din piiaţa mare.
Lefter Namangi.
Căpitan Tanasiie.
Trei case ce sînt lîngă uliţa Iaşului.

14.

24 Iulie 1833.

Maghistratul către Vornicia din Lăuntru.

....Darea locuitorilor de aici, din Brăilă, s'au început de la 832, Ghenr., şi la 832, Noemv. 20, viind omul dumnealui biv Vel Dvornicu Filipescu, au cerut un loc sterp care s'au dat dumnealui după porunca tocma la 833, Mai. Unul din preoţi bisericii cei vechi, anume popa Vasilie, au spus Maghistratului că în locul ce s'au dat dumisale pomenitului Dvornic sănt doî locuri ale bisericii pă care au fost prăvălii şi la vremea războiului s'au arsu, cum şi altele multe... In vreme când datoriia Maghistratului priveşte mai mult la cele obşteşti decât la cel particulare, cum ar fi îndrăznit a obrăznici o asemenea lucrare supărătoare stăpînirii?

(Protopop era Neagu, şi în acelaşi an se făceau cumpărături la Galaţi pentru „biserica ce este să să facă din nou", „pe locul ce s'au însemnat în uliţa Slătineanu".)

www.dacoromanica.ro

Sfatul crede că „neapărată trebuinţă este la acestt oraş încă de doî biserici, după mulţimea norodului ce din zi în zi să adună". Se numesc trei negustori ca să adune, şi de la străini şi de aiurea, banii.

15.

Cinstitului Maghistrat oraşului Brăilei.
plecată jalbă.

Fiindcă din luminarea şi ajutorul Duhului Sfânt în cuget viind ca pentru spăsirea sufletelor noastre să alcătuim o sfântă biserică, pre cât puterea ne va ajunge, cu totu săntem bucuraţi: pentru care plecaţi ne rugăm ca să să pue în bună orânduială întru o mie pasuri bune a să măsura locu, cât trebuinţa cere, pentru această sfântă biserică; însă cu cuviinţă este a să întemeia în mahalaoa văpseli verde, de la Dima Delî piste drum, şi stânjăni ce vor eşi la măsurătoare să vor plăti după cuviinţă, şi spre mai multă izvorătoare înlesnirea aceştii pomenirii cinstitul Maghistrat va înlesni şi să va pune la cale.

1833, Săptvr. 27.
plecate slugi.

Diela Dima Carnabatlîul, diela mine pieste drum să alcătueşte numita biserică.
Mihai Mincul, D. Braşovanul.
Toader sin Zahariia, vecin, Radu.
Popa Dragomir asemenea.

16.

1833, „meremetul prigavorului" (de la carantină). Şi „perigavor".
„Meremetul perigavorurilor de ecsportaţie şi embortaţie din acestu port."

www.dacoromanica.ro

17.

Clopotele de la Sf. Mihail fac (1833) 10.779 de lei. Se află, „de cei mai de frunte orașani", „feliuri de cusururi".

De la Guvern „să facă cunoscut meșterilor ce au turnat clopotele bisericii de acoleà, cusurile ce au, și să viie aci spre îndreptare". Răspuns al lui Grigoriie Fedoreștev, turnător. „De ar fi cărpite, nu ar avia nici de cum sunet." „Cît pentru clopotul cel mai mare, că s'ar fi aflând la o ureche crăpat, ačasta nu să poate socoti dă cusur, fiindcă la clopotele cele nemțești nici de cum nu să află creștetul așa de mare precum este acesta pre care eu l-am făcut". Limbile sînt în proporție. „Toate clopotele ce le-am turnat eu în părțile Rosii nu au la bunătatea calităților nicio îndoială." Gata a le vinde și a face altele. „Iar, daca nu sănt cu plăcere sunetele acelor clopote, apoi eu nu poci să le torn cu mai bune sunete, fiindcă au sunet bun, și eu voiu întoarce înapoi grame și bani".

Guvernul ordonă turnarea din nou la București. (August).

Se cere părerea lui Ἀνδρίκος, epistatul „fabricei (de clopote) de supt sfănta Mitropoliie".

18.

C. 1833.

În altă listă: Pahr. Iancu Slătineanu, Pahr. Mateiu Colceac, Sărdr. Grigoriie Boiarov, Căminar Gheorghie Șărbănescu, vt. Vist. Iordache Tafraliu, polcv. Paraschiva Garghi, Alecu Paraschivescu, Petrachi Hagi Avraam, C. Vechilhargi, C. Guștă, Theohari Vechilhargi, C. Caridachi, Dimitrache Sliviniotu, Sterie Boceari, Vasile Mancin Brașoveanu, Sava Ivanov, Ve-

www.dacoromanica.ro

les Dimitru, Panaioti Bahar, Chiriţă Foru, Polihronie Triandafil, Gheorghii Megari, Anghelache vameş, Enache vameş, Ilie Fotinò, Grigoriie Tănăsescu, Sidirii Ziliiadi, Iane Chioselì, Toma Ignat, Costandin Pană din prăvăliile lui Dodoman, Dragu Hagi Pambucoolu, Dimitriie Simu, Ivan Ahtaru, Petre Boiangiu, Apostol Steriopulu.

19.

Maghistratul acestui oraş Ibraila către dum. cetăţeni ai acestui oraşi.

Domnilor oroşeni or de ce treaptă şi or de ce naţie! Atît enteresul, cît şi fapta bună cere de la domniea voastră această sufletească bunătate: adică ca să faceţi un mititel ajutor, după starea domnii voastre şi după cugetul ce vă va erta, spre a să clădi o şcoală din nou într'acest oraşi.

Această şcoală, domnilor, va fi un monoment statornic şi ridicat în cinstea celor ce să vor îndemna să o ajute; ia va izvorî neîncetat laudile domnii voastre prin gurile tinerilor ce vor cîştiga învăţăturile dintr'însa şi va repetui totdeauna numele făcătorilor ei de bine.

Alăturaţi dar într'această foie acea ce vă eartă inima, scriindu-vă încă şi numele fieşcare spre a să sapa într'una din pietrele aceştii zidiri şi a să publica pîn gazeta naţională, ca de acilea să să înceapă reconoştinţa ei către domniea voastră.

20.

Discuţie la 1834 cu un cumpărător de loc, pe unde s'a făcut linia uliţii nouă la schele. „Stînjini cvadraţi."

www.dacoromanica.ro

21.

Şi Filip Lenş cumpărase şi cere a fi păsuit cu plata (Ianuar 1834).

22.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

15 Ianuar 1834. „Pentru hatîrurile ce au voit Maghistratul să păzească acelor obraze ce nu îndrăzneşte a le arăta au ajuns lucru de s'au batalisit bani Maghistratului în rămăşiţuri, pă care bani spre osîndă urmează acum a să îndatora chear cilenii Maghistratului ca să-i plătească din casă-le, rămăind a-şi căuta cu acele obraze ce au îndrăznit a le tăinui şi chear de acest departament. De aceia fără mai multă prelungire i să scrie ca negreşit cu ecspediţiia viitoare să trimiţă cerutele liste fără a mai arăta vre un cuvînt de pricinuire."

Mih. Cornescu.

La 26 Ianuar se ordonă meşterilor cari au luat locuri de clădit „că, dacă pănă la sfărşitu anului 1835 nu vor începe construcţiile trebuincioase după un plan regulat, li să vor luoa locurile înnapoi".

23.

8 Februar 1834. Directorul Vorniciei din Lăuntru către Maghistrat.

„Fiindcă s'au arătat unii din orăşani cum că au avut cumpărate locurile lor de la Turci înnaintea războiului şi cerănd ca să fia apăraţi dă plata stănjinilor", se cere „catastih inginerului", să arăte „documenturile de judecată".

„Nicolai Mancea chizaş."

www.dacoromanica.ro

24.

Prezident P. Rubini.
No. 374. Secretar, Bas...

1834, April 17.

Pentru școală.

In listă Dvornic Filip Lenci, Pahr. Colceag, Stolc. Iancu Zefhari, Sărd. Grigori Boiaru, Mednr. Gheorghe Sărban, Sluger Dimitrache Hristidi, vt. Vist. Iordache Șafcaliu, 3-Post. Ioan Vernescu, polc. Ioniță Dămboviteanu, Nae Dămboviceanu (lei 400).

Ioan Alecu, polcovc. Parăschiv, Pavel Rubin, Costache Crămul, Matache Carcov (?), Matache Basarabescu, Alecu Paraschivescu, Stavrache Divani, Hristu Ceacău, Emanuil Baldoridi, Petrache H. Avram, Vasile Harțiu, H. Gușta, Andreiu Fatuta, Andoniie Fatuta, Petrache Lefcopolu, Dionisiie Dedeman, Vasăle Paleologu, Costi Maimarul, H. Caridachi, 3 log. Thoma Grigoriu, Naie Dămboviceanu, Dimitriie Slivniliu, Marinciu Ganovici, Steriie Bogori, Athanasiie Dimu, Nițu Brandaburu, Dragomir Grădinar, Vasile Lenciu, Sava Ivanov, Jele Dimitru, Ralù Dima, Ghiorghi Caracean, Andreiu Eteteli, Mihalachi Fușta, Panait Bahăru, Tudorache Caraghioz, Chiriță Firu, Triiandafil spățaru, Polihroni Triiandafil, Gheorghi Magheri, Anghelache vameș, Iliie Vrăbiescu, Iancu Statali, doftor Epitis, Sideri Seliianti, Iani Chiseli, Dimitrachi Stamu, Toma Ichez (?), Costandin Pari, Hagi Tote, Dracu H. Pampuclu, Dimitrache Simu, Hristofor Petala, Ivan Ahtar, Petre Boiangiu, Gheorghi Lemunì (100).

25.

Prin aceasta încredințez la cinstitul Maghistrat al orașului Brăila că, având eu o prăvăliie în uliță

www.dacoromanica.ro

Braşovenilor şi vrând a-i face meremet, am fost poprit de cinstita poliţiie cu cuvânt ca să clădesc prăvăliie noo după foarma uliţilor. Dar, fiindcă acum nu mă îndeletnicesc cu gătirea materiialurilor trebuincioase, de aceia mă îndatorez că la vara viitoare să mă apuc a clădi, să fiie poprită prăvăliia mea de a să mai alisverisi într'ănsa. Spre încredinţare am iscălit însumi.

1834, Maiu 11.

N. Ciurcu, C. D. Creţoescu.

26.

Dau acest înscris cinstitului Maghistrat că prăvăliile ce le am pe uliţa Braşovenilor şi cărora le fac meremet acum mă îndatorezi că, când va cere trebuinţa de a să face după planul stăpînirii, să fiu supus a le preface în orişice chip să va hotărî.

Anul 1834, Iuni 13.

Βασίλειος Ν. Παλαιολόγος.

I se permite „vremelniceşte".

Dar ocîrmuirea intervine. „Ia nu cunoaşte împrejurarea pe care să vede că acel Maghistrat, luându-le de temeiu, au dat voie lui chir Vasile Paleolog de a-ş meremetisi dărămăturile după uliţa Braşovenilor, de nesăvărşirea planului, ce el pomeneşte că mai sânt uliţi care este să se mai lărgiască şi altele să să îngusteze, iar mai cu seamă acea uliţă o cunoaşte ocărmuirea cu totu săvărşită". Numai ca să nu ceară el despăgubire, să-l silească a reface în primăvară. (Slătineanu.)

O şi face Grecul.

www.dacoromanica.ro

27.

Sfînta episcopiie Buzăului.

Anul 1834, luna Iulie 5.

Cinstitului Maghistrat al oraşului Brăilii.

Otnoşeniia cinstitului Maghistrat cu No. 503 cu cinste s'au priimit şi, văzăndu-să cererea ce să face pentru clădirea bisericii hramul Sfîntului Nicolae, ce este a să face din nou într'acest oraş pă locul ce s'au însemnat, în uliţa Slătineanu, la care fiindcă numai cu venitul bisericii cei vechi nu să poate face acea biserică, după cererea ce face cinst. Maghistrat, iată să trimise la protopop trei condici şnuruite şi pecetluite, cu care adunîndu-vă dumv. şi sfătuindu-vă, veţi alege trei neguţători care să vor găsi de cuviinţă şi credincoşi să umble cu condicile ca să agonisească ce va da Dumnezeu; numai să fie orînduit îngrijitor pentru ceia ce să va agonisi, să nu să prăpădească. Şi apoi la vreme cu ajutorul lui Dumnezeu să va începe şi biserica.

Chesarie Buz.

28.

(1834, August 7.)

Fiindcă dohtorul Fabriţii ce au fost alcătuit pentru politiia acestui oraş Brăila, înplinindu-să acum sorocul, s'au şi dus în patria sa, în locul căruia s'au găsit acum pe d. dohtor Taverniè, care după dovezile ce au dat să vede că este vrednic aceştii numiri şi este cercetat şi de comisiia dohtoricască", cere a se ierta din cele 4.000 pe an, după „starea acestui oraş, care după întîmplările vremilor au suferit feliuri de dărămări".

www.dacoromanica.ro

29.

Dar Grecii obiectează la 16 August (iscăliţi: G. Caraban, Nicolo..., Λουκὰς Λουτράρης, Ἰωάννης Βλασόπουλος, Δημήτριος Σήμου, Θεοχάρης Καριδιὰς, Cos. Meiaar, Μηχ. Δρῆτος, Πέτρος Λακόπουλος, Ἰωάννης Μπαστάκης, Γ. Λεκονὴς), că „ἀγνοεῖ τὴν γραικικὴν διάλεκτον καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκαις μας, ἄλλην γλῶσσαν δὲν γνωρίζουν"; vreau altul. Maghistratul cere „să nu să ţie nici într'o samă, rămîind ca ei orăşanii să-şi caute altul care să aibă ştiinţă şi dă limba grečască". De la Vornicie se admite o „listă de ţinerea dohtorului" (13 August 1834).

30.

31 August 1834.

Aceiaşi. „De a să depărta acum numai după voinţa a cîţiva din oraşani care sănt cu mult mai puţin la număr decît cei iscăliţi în lista prenumeranţilor şi din care uni s'au văzut iscăliţi şi într'acea listă, ačasta nu este cu cuviinţă a să aduce la îndeplinire şi Maghistratul, ca unul ce închipueşte obrazul obşti orăşanilor, să îndatorează a fi mai cu băgare de seamă la lucrurile sale pă vremea viitoare, ca nu unele să scrie întăiu şi altele mai pă urmă".

31.

31 August 1834. Vornicia din Lăuntru către Maghistrat.

S'a plătit pentru doctorul Tavernier „lei doă sute patruzeci şi noă, par. doăzeci patru, legiuitul progon pentru opt cai de poşte care să socotesc pe seama acelui Maghistrat".

Poliţia e chemată a da de ştire orăşenilor.

www.dacoromanica.ro

32.

Contractul:

1. Să am a căuta pe toţi orăşanii săraci fără a pretenderisi de la dînşii vre un interes pentru osteneala mea: în orice vreme mă vor chiema, zioa sau noaptea, sînt datori a merge şi a-i căuta cu toată userdiia pînă cînd nu va mai avè bolnavul trebuinţă de dohtor.

2. (Tot aşa pentru „abonaţi", a-i „vizitarisi".)

3. Şi slugile lor. Visite săptămînale la „prenomerarisitele persoane". De nu se ţine de cuvânt, se va face raport guvernului, (Pot şi abonaţii.)

Le Dr. Alcibiade de Tavernier.

33.

La 1834 „Maioru Arcudenschie, inginerul oraşului Braila".

El scrie la 6 Septembre 1834:

„Cînd am eşit de la Bucureşti, am avut poruncă prin graiu de la dd. derectorul Departamentului cinstitii Dvornicii, Mihalache Cornescu, ca să am băgare de seamă cum sînt uliţile înpărţite şi să aştept pănă ce va veni dumnealui." Nu vine şi nu scrie. Dă voie a clădi oricine în „uliţele bune drepte". „Cinstitul Maghistrat cunoaşte prea bine că căţi au locuri sterpe sînt îndatoraţi de a şi le închide, ca să cunosc şi eu care sînt locurile date şi nedate."

13 April 1835. „Au sosit vremea curăţirii grădinii publice". Arcudinschi cere oameni.

Un act rusesc al lui, şi cu frontispiciu, la 3 Iulie 1835.

www.dacoromanica.ro

34.

Cu plecăciune fac arătare cinstitului Maghistrat că pientru un loc cie am cumpărat de la Manolie Luca în viecinătate cu calfa Sava i cu părintele Pătraşcu, pă uliţa Bucureştilor, fac rugăminte ca să binevoiască a mă lăsa să lucrezi domnul plangiul cu un rînd, că atît poci la puterea; nu poci a lucra cu doo rînduri die odată acieste prăvălii doo.

Prè-plecat slug[ă],

Mihai Mincul Braşoveanul.

S'au dat mărturie la mâna numitului cu No. 980, Sept. 15 (1834) că să află scăpat.

35.

Bucharest, le 8 X-bre 1834.

Rapport.

J'ai l'honneur de faire part à Messieurs les magistrats de la ville d'Ibraïl que des affaires domestiques importantes pour moi m'ont forcé jusqu'à ce jour, jointes aux mauvais chemins, de ne pouvoir point retourner plutôt à mon poste: outre que maintenant un procès criminel qui, depuis quatre ans, est resté en litige, doit diffinitivement *(sic)* se terminer à la séance prochaine de la haute Cour de revision. Je ne pourrai donc point entreprendre le voyage que nécessite mon retour à Ibraïl que la Suprême Cour de révision n'ait décidée *(sic)* cette affaire si importante pour moi. Je joins à ce rapport la pièce justificative que m'a donné à cette fin Mr. le procureur de la haute Cour de révision.

Le dr. Alcibiade de Tavernier.

www.dacoromanica.ro

A Messieurs Mrs. les magistrats de la ville maritime d'Ibraïl, à Ibraïl.

(E vorba de judecata cu „Cluceru Dinu, arendaşu moşii Herestreu"; „înscris la mînă", pentru aceasta; iscăleşte C. N. Brăiloiu.)

36.

13. Decembre 1834.

Spătarul Teodoru către Maghistrat. Noul protopop, numit în Iunie, Πάτερ Νικόλας, venind la Sf. Mihail, a scos o icoană a Sf. Nicolae. Intreabă eclesiarhul de ce o iea fără voia epitropilor; niciun răspuns.

„Protopop Neculaiu" răspunde la 17. Vorbeşte de cele trei condici de ajutoare: una la căpitanul de port, cu icoana aceasta, dar e furată în noaptea Sf. Nicolae din cancelarie.

Căpitănia arată că s'a căutat şi prin corăbii, nefiind de altfel decît două.

Epitropii scriu (Paraschivescu, Ioan biv polcv. şi alţi trei) că s'a început biserica în locul „acei vechi care este în primejdie de cădere, aflăndu-să pe malul Dunării şi neavănd alte mijloace decăt cu oareşce bani ce să adună din venitul bisericii cei vechi". Cer împrumut Maghistratului 15.000 de lei, „din veniturile bisericii cei nooă a Sfinţilor Voievozi care să află gata". Pun amanet „patru prăvălii din uliţa bogasierilor şi o păreche de casă în mahalaoa albastră ce sănt ale bisericii cei vechi", plus a lor. — Se aprobă. Dar se cere de Logofătul Pricinilor Bisericeşti a o face „pă obrazul lor".

Se caută „a întrupa şi alte biserici".

37.

1835. Slătineanu e prefect (otcîrmuirea judeţului.

www.dacoromanica.ro

38.

La 11 April 1835 dr. Tavernier se plînge că nu i s'au dat bani de la abonaţi (decisia Magistratului în greceşte).

Lesta neplatnicilor: Ioan Slătineanu, M. Paraschivescu, Basarabescu, D. Divani, A. Paraschivescu, Polihroni Trandafir, P. Lefcopulo, I. Vlasopulo, Gh. Castriano, Gh. Lemoni, I. Bastache.

Au plătit: E. Baldovin, P. Parascheva, I. Vernescu, P. Rubin, C. Vechilhargi, D. Vechilhargi, D. Teodorovici, D. Afatista, D. Diamandidi, V. Paleologo.

La 30 April el îşi cere de la Maghistrat „tersanul".

39.

1835, Fevruar 26. Către poliţie.

Prin aceasta să pohteşte cinstita poliţiie ca să facă cunoscut prin publicarisire spre ştiinţa obştii că vericare din lăcuitori acestui oraş vor voi a-şi meremetisi binalile cele vechi aflate în faţa uliţilor, precum şi de a face din nou să îndatorează atăt meşterii dulgheri, căt şi propietari, mai întăi a să înfăţişa la Maghistrat spre a li să da bilet, cu care să priimească de unde să cuvine... foarma planului... Căci la dinpotrivă dulgheri să vor supune pedepsii arhitectoricescului canon, iar binalile sănt supuse stricăciunii ca unile ce sănt nepriimite şi în potriva foarmei, după care nu li să vor asculta nicio reclamaţie propietarilor de despăgubire, de vreme ce au luat în băgare de seamă cele poruncite.

40.

18 Maiu 1835.

Luînd Domniia Mea în băgare de seamă jurnalul

www.dacoromanica.ro

Sfatului Administrativ de la 4 ale curgătorului, ce ni s'au alăturat în copie de către Departamentul din Lăuntru... asupra cererii ce prin jalbă au făcut Gherghie Condur, corăbier, cu a i să da loc în Ostrovul Mare, drept carantina Brăilii, spre a putea în acel ostrov ca se închered... (?) corăbii şi să-şi clădească încăperile cuviincioase. (Se aprobă.)

41.

Depart. Pricinilor din Lăuntru.

Maghistratului oraşului Brăili.

Spre răspuns la raportul acelui Maghistrat cu No. 383 i să scriie că, văzîndu-să răspunsul doftorului Taverniè, cu totul obraznic, Maghistratul îi va face cunoscut ca ori să urmezi potrivit duhului porunci acestui Departament de supt No. 2647 sau, la împotrivă, socotindu-să ca un împotrivitor poruncilor stăpîniri, să să scoată din postul său, încetînd Maghistratul din daria lefi pînă cînd va lua săvîrşire aciastă lucrare.

Mih. Cornescu.

Anul 1835, Maiu 31.

42.

Doctor oraşului Brăilei.

Anul 835.
Iunie 22.

Oraşul Brăila.

Cinstitului Maghistrat oraşului Brăilei.

Cu cinste fac arătare cinstitului Maghistrat că, având neapărată trebuinţă a mă depărta dîntr'acest

www.dacoromanica.ro

oraş, de aceia las pe doctorul oraşului C. Epite în locu-mi, care nu lipsesc a face cunoscut.

Dr. Alcib.: *Tavernier* (cu cirilice).

43.

Ocîrmuirea către Maghistrat, 6 Iunie 1835.

Făcându-să cunoscut lui Gheorghie Condurea cele hotărâte pin porunca Mării Sale lui Vodă supt No. 267, trimisă în copiie pă lângă porunca cinstiti Ocîrmuiri cu No. 1943, în pricina locului ce numitul au cerut în Ostrovul Mare din dreapta carantini acestui oraş spre a lucra meşteşugul corăbiesc, au răspuns că el să primeşte şi aşa a fi acolo fără să aibă cuminecaţiile cu cei din oraş şi, cu acest chip, cere a i să da aseminea loc spre a-şi face dooă clădiri vremelniceşte: una pentru lăcuinţa lucrătorilor săi, (şters: oameni trebuincioşi), şi alta pentru ţinutul materiialurilor trebuincioase la asemenea meseriie, şi că va fi supus şi la curăţeniia carantinească, când va voi a întra el sau din oamenii lui în oraş, potrivit cu care Maghistratul nu lipseşte o supune cunoştinţii cinstiti otcîrmuiri, rugându-o ca să trimiţă cât mai în grab poruncă de urmare.

In altă adresă: „nu va fi slobozit a avea cât de puţină înclinare cu cei din oraş, prenumărându-să de o potrivă cu acei ce sânt supuşi la curăţeniia carantinească... Către aceasta să îndatorează numitul ca să fiie cu bună privighere a nu să urma vre un fel de neorânduială între oamenii săi". „Să dă în cunoştinţa şi cinovnicilor carantineşti."

La 21 nu i se dase bilet pentru loc lui Gheorghie Calafatciu, pentru că Vodă vorbise numai de ceva provisoriu.

www.dacoromanica.ro

El cere un „πρωτομάστωρ“ şi în numele celorlalţi căpitani. Să fie numit el astfel. Şi cererea de la „καπιταναλέοι καὶ ραΐδες“ că e καλὸς τεχνίτης. Toţi Greci.

44.

La 30 Iunie 1835. Grecii (şi Pedemonto Peretti, Δημήτριος Χρηστίδης, P. Milanovich, Ant. Saraó, M. Μπαλτορίδης Ἠλίας Φωτεινὸς Ἰ. Κάρδης, Πέτρος Λουκό.., Σταυράκης.... Mataláș Vlasopol, Ἰωάννης Μπησάκης Nicolò Armelin, Βασίλειος Σκοῦλλας, Π. Ῥουππίνη, Paleologul, Petrachi H. Avraam, Θ. Καρυδιὰς, A. Vlasopol, Dim. Divani, Κων. Ῥέϊμερ, Vrăbiescu, Γ Οἰκονόμος, Γεώργιος Ζιάνος) cer pe Epaminonda Iorgandopol, care e de unsprezece luni acolo, ca doctor.

Alţii (Anton Fatuta, Teodorovici, Dumitrachi Ştefan, Nicolae Marcea, Athanasię Doiciu, Raicu băcan, Ştefan bacalu, Stoian Ştefan) cer pe Hepites (şi Velisari Cinta, V. Paleologu, I. Candi, etc.).

Se admite Iorgandopol la 19 Iulie 1835. Contractul cu el la 27 Iulie 1835.

Plîngere la Novembre de la poliţie că nu cercetează pe bolnavii săraci şi spune că nu se crede dator. Se ceartă greceşte cu poliţia.

45.

18 Octombre 1835.

Epitropii bisericii celei noi către Maghistrat.

Au rugat la sfinţire pe Chesarie „ca ori prin venirea sa în persoană aici sau prin potropopii acestui judeţ să o sfinţască, de la care până acum nu am putut căştiga nici măcar vre un răspuns de nădejde”. Poporul o cere „şi din neînlesnirea ce ţarcă

www.dacoromanica.ro

pururea din pricina strîmtorării bisericilor aflate acum în oraş, fiind cu totul mici şi puţine la număr". Să ceară şi Maghistratul.

Petru..., Hristea Ciacăr.

46.

La 1836 se doreşte de unii din „hălăduitorii" în Brăila să se numească la Sf. Nicolae preotul Ioan Grecu.

47.

La 26 Februar 1836, Maghistratul recunoaşte pe Conduri „dă protomaistor al dresului corăbiilor, fiind volnic a-şi lucra meşteşugu cu oamenii săi".

48.

Cei somaţi în 1836 a-şi îndrepta locurile.

Mihai Cotarul, Nicolaie Peşculeasa, Ioan Friptul, Dobrică dulgheru, Nicolaie dogarul, casa răposatului Lazăr cojocar, Drăgulică, Anastasie croitorul şi Caliţa vădana, Hagi Pavel, Chira a lui Iordache Păscaru, Costandin plugarul, Costandin Caramanlău, casele bisericii Mitropoliia, Marco boiangiu, baba Gherghina, Vasilache Iconomul, Ioan mătăsar, Mavrodi cojocar, Lefter băcan, Vasile sin Mihu i maică-sa Drăgulica, Rasta vădana, Costandin Oproie, Ştefan Tropeneanul, Dimitriie bogasierul, Matei Motrocan, Popa Petre.

www.dacoromanica.ro

49.

La 1836 frontispiciu tipărit: Direcţia carantinii Brăila, Oraşu Brăila, Director: Malla, secretar: Iliad.

50.

Prin acest înscris al mieu eu jos iscălitul Gheorghe Conduri fac cunoscut că după înbunătăţirea ce prin cartea cinstitului Maghistrat de supt No. 117 dată mie, prin care mă înputerniciază de protomaister asupra meşteşugului de dresul corăbiilor din acest port Brăila, mă făgăduiesc şi eu că pentru oricăte vase vor avea trebuinţă de meremet voi avea cele trebuincioase, precum călţi, untură, cue, zmoală şi orice este trebuincioase materiialului la acest meşteşug, precum şi meşteri calafatcii din parte dreaptă a Dunării, ca ori în ce ceas, zioa sau noapte, va avea trebuinţă vre-un vas sau corabie de meremet, îndată fără pregetare să alerg spre întimpinarea unui aseminea meremet, nepricinuindu-să nicio zăticnire din parte-mi, şi, pentru că voi fi întocmai următor, am iscălit.

Γεώργος Κουντοῦρης.

1836, Fevr. 29.

Ajunge, în 1837, a iscăli şi româneşte: Gheorghe Conduri.

51.

Listă de prăvăliile ce sînt supuse planului pentru lărgitul pieţii Sfn. Arh. Mihail..., 1836, Apr. 7.

Toma Ignat.
Petre boiangiu.
Grigoriie bărbieru,

www.dacoromanica.ro

Gheorghiie Burgazlă.
Petru Hagi Nedelcu.
Martiian Gudinov.
Theologul Hagi Ilia.
Hagi Agop Armeanu.
Casele a dumnealui Iane Chioselì ce sînt în piaţă.
Un foişor ce au fost a lui Pancu Gheorghiu.
Şi o casă a lui Dimitrie Caracaş, ce este în uliţa ce să deschide în rătundu.

52.

15 April 1836.

Expropriaţii: Simion Aprilovici, Anghel Purcariul Ştefani Grecu, d-lui Enache vameşul, Chiriţă Foru, Tudorachi Caragheoz, Pashale Chiriiac, d. Pană Ţăndărică, d. Costachi Crămbu, Ion Panait Pavlu, dascalul Teodosie, d. Costachi Maimaru, Costandin sin Chirac, Todoriţa Griaca, văduva, Alecsandru dulgherul, Iane dulgheriul grecu, Costandin Misivriani, Ignat Costi Grecu, Dima popa Manu, d. Şişanopolu.

53.

Ocărmuirea judeţului Brăili.
No. 1440.
Cinstitului Maghistrat.

Anul 1836, Aprilie 21.

Această ocărmuire prin raportul cu No. 1249 au fost cerut de la cinst. departament după osebite propuneri un loc a d. Sărdarului Athanasie Csenocrat ce-l are cumpărat aici în oraş pentru a să clădi pă dănsul Şcoala Naţională, căreia şi scriindu-să de cinstitu Departament, au răspuns că, avănd şi numitul

www.dacoromanica.ro

a-şi clădi binà în scurtă vreme, pentru care şi-a orănduit vechil, nu-l sloboade, apoi, la cerirea ce au fost făcut comitetu şcoali, li va arăta Maghistr. să îngrijească de loc de clădirea şcoali.

Pentru d. ocărmuitorul judeţului...

54.

Departamentul Pricinilor din Lăuntru.

Maghistratului oraşului Brăila.

La plecarea d. polcovnicului Vladimir Blaremberg, inginerul Statului, de acii la Odesa, în Ţinutul Rosii, pentru în parte-şi trebuinţă,. s'au dat de către acest Departament şi planul faceri malului portului acelui oraş Brăila *(quai)* spre a-l da în cercetarea unii inginereşti comisii de acolò, ca să să cunoască de să poate socoti temeinic.

Acum au priimit Departamentul răspuns de la dd. polcov. Blaremberg că, făcînd punere la cale, s'au găsit alt chip mai îndemănătec spre săvîrşirea zisei lucrări şi cu preţ mai scăzut după mijloacele ce are stăpînirea locală de acii şi că, ca să poată închipui cerutele spre aciasta plan, trebue a cheltui acum cu dînsul galbeni olandezi una sută, pe care aşteaptă a-i priimi cît mai în grabă, fiind gata a să întoarce înnapoi.

Drept aceia să scrie Maghistratului că pă dată după priimirea aceştia să îngrijească negreşit să trimiţă una sută galbeni olandezi pe lîngă adresa din partea acelui Maghistrat la Odesa în priimirea d. polcv. Blaremberg, ori în ce chip va socoti mai înlesnitor şi mai fără zăbavă, ca să nu stînjinească din călătorie şi în puterea acei porunci să va scădea

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘT

acel Maghistrat cu această sumă în socotelele sale și să răspunză dă urmare.

Mih. Cornescu.

No. 1101.

Iulie 1836.

55.

Departamentul află „acte ale Maghistratului cu totul depărtate de datornica îngrijire ce să cuvine a jertfi pentru înnaintarea folosului obștii și lauda sa ca din partea stăpăniri pentru vrednicile mișcări ce au întrebuințat în cursul vremii până cît au fost mădulările ce alcătuesc Maghistratul local." Se calcă aliniarea. Să se anunțe orice clădire și în trei zile cercetare la fața locului și atribuire de loc.

Iscălește Mihai Cornescu și inginerul Statului Blaremberg.

1836, Iulie 10.

Secția inginerească.

56.

19 Octombre 1836. Departamentul Pricinilor Bisericești către Maghistrat.

„Intr'acel oraș cunoaște dooă beserici noă, cea dintăi cu hramul Sfăntului Nicolaie și cea de al doilea cu hramul Sfinților Apostoli; apoi această beserică ce să clădește acum după cum să înțelege în locul biserici cei vechi cu hramul Sfinților Voivozi are trei preoți în slujbă și ieste preste orănduială a i să mai alătura și al patrulea.

www.dacoromanica.ro

57.

Cinstitului Maghistrat al oraşului Brăila.

Asupra coprinderi raportului acelui Maghistrat de supt No. 641 să răspunde că, măcar că cererea ce să face pentru aşezarea preotului Ioan Grecu la biserica ce să clădeşte din nou într'acel oraş nu poate fi priimită pentru destoinice cuvinte, dar acest fel de pricini bisericeşti ce privesc numai la chibzuirea şi hotărârea arhiereilor eparhiilor Maghistratul pă viitorime le va îndrepta d'a dreptul la protopopul oraşului sau către noi, fără mai mult amestec, ca nişte pricini ce nu sănt în atribuţiile acelui Maghistrat, căci pentru altă dată cuviincioasa punere la cale ce să cere, şi încă cu grabă, va fi tăcere fără de niciun răspuns.

No. 1768.

† Chesarie Buz.

Anul 1836, luna Octvr. 19.

Răspunsul vine prin Logofeţie, la 31 Octombre.

Pentru casul lui Ioan Grecu „pînă nu-şi va aduce familiia din streinătate, să să statornicească acolo, Preasfinţiia Sa nu-l poate priimi nici la pomenita biserică, nici la alte de ale eparhii".

58.

La 1837 „comitetul înfrumusăţirii oraşului".

59.

15 Februar 1837.

Departamentul Pricinei din Lăuntru (Mihai Ghica).

Să nu să primească decît „oameni în stare ca să

www.dacoromanica.ro

poată purta cheltuelile şi înbunătăţiri unui oraş". Nu „ţăranii carii, vrînd a să apăra de datoriile la care îi supune întocmirile legiuite asupra drepturilor proprietăţi, alerg pe la nişte asemenea oraşe şi coprind locuri pentru a lor locuinţă spre a să mîntui de îndatoririle de mai sus... Cari pot fi în stare a clădi spre a lor locuinţă, nu bordeie, ci case după un plan regulat şi temeinic, adecă de vor lua locuri în piaţa oraşului cu doă caturi, iar în uliţile celelalte după cum planul închipuit spre zisul sfîrşit povăţueşte, învelite cu olane sau hier, de vor voi, şi nu cu trestie sau şovar, avînd a plăti cheltuiala aşternerii cu piatră a uliţi în care va a-avea coprinsu locului pentru lăcuinţă, cum şi a contribui la orice alt va mai cere trebuinţa, spre înfrumuseţarea oraşului şi obştescul folos".

60.

Departamentul Pricinilor din Lăuntru către Maghistrat.

18 Iunie 1837.

La răportul acelui Maghistrat cu No. 346 i să răspunde că cu mirare s'au văzut cereria ce face de a să scoate afară din oraş covaci supt cuvînt că în îndeletniciria meserii lor întrebuinţează foc, poate aduce oraşului vre-o primejdie, în vreme ce, daca s'ar da dezlegare la o aşa nesocotită găsire cu cale a Maghistratului, apoi ar trebui să să scoaţă din oraş şi brutari i lumînărari şi toate celelalte industrii ce întrebuinţează foc la lucraria meseriilor, urmare cu totu depărtată de buna judecată. De aceia i să porunceşte a să părăsi pă viitorime de asemenia nechibzuite păreri, iar pentru ceia ce să atinge dă po-

www.dacoromanica.ro

verni pentru facere dă bere şi rachiu nu să poate domiri departamentul cum au îngăduit până acum Maghistratu a să lucra acestea în oraş înpotriva poruncilor stăpîniri, date Maghistratului întru aceasta încă de mai nainte. Asemenea i să răspunde şi la propuneria ce face de a să luoa tacsă de la acele băuturi ce să vor lucra afară din oraş că, urmînd a cunoaşte legiuirile coprinse în oroşenescu regulament, Departamentul găseşte foarte necuviincioasă găsiria cu cale a Maghistratului şi prin urmare Maghistratul, urmînd acelor legiuiri, va înceta a mai da asemenia păreri fără niciun temeiu şi depărtate cu totu dă legiuirile întocmite.

Pentru Marele Vornic: Ioan Manu.

61.

Departamentul pricinilor din Năuntru.

Ocîrmuiria judeţului Brailla.

Luîndu-se în băgare de seamă lista trimisă pe lîngă raportul acei ocîrmuiri cu No. 4957, de numărul Evreilor ce se află într'acel oraş, cu mirare s'au văzut că, din suma de 72 nume, numai 14 se află proprietari, iar 58 veniţi de aiurea şi sprijiniţi vremelniceşte pe cîte o curgere de vreme, a cărora soroc s'a împlinit de este vreme la mijloc, şi Ocîrmuirea n'a făcut nicio punere la cale pentru izgonirea lor, ci, fiindcă asemenea oameni nu pot fi priimiţi a mai locui acolea, socotindu-se ca nişte streini şi fără niciun căpătîiu, de aceia i se porunceşte ca fără a mai prelungi o zi măcar pe toţi acei 58 fără căpătîiu să-i izgonească prin poliţie, negreşit a se întoarce pe la locurile lor de unde au ve-

www.dacoromanica.ro

nit, rămîind spre hălăduire acolea în oraş numai acei 14 ce au proprietate, căci la împotrivă va fi ocîrmuirea în grea învinovăţire şi răspundere, şi de întocmai urmare să se raportească.

Pentru şeful Departamentului Ioan Manu.

No. 7663.

Anul 837, Octomvre 23.

S. I-iu, Masa 2-a.

Cei 14: Marcu Moscovici, Leibu Şefar, Ilie Ştefan, Isac Grimberg, Solomon Ciolacu, Iosif Vaintrop, Israel Iacov, Bohor, Herş Blumar, Srul Leibu, Blumar, „Şimiş, ginerele geamgiului", Moise sin Iancu, Srul Moscovici, Iancu Moscovici.

62.

Listă dă întocmirea tuturor isnafurilor ce să află într'acest oraş Brăila; 1837, Dechemvr. 6.

Brutari cu jămblari şi simigii.
Cărcumari cu brăgari, berari şi halvagii, cu cofetari.
Dulgheri.
Băcani cu tutungii (şters: i cu cofetari).
Bărbieri.
Dogari.
Cojocari groşi şi supţiri.
Cavafi.
Bogasieri cu lipscani şi ovreice bogasierese.
Bumbăcari cu croitori rumăneşti.
Croitori ovreeşti cu cei nemţeşti.
Cizmari rumăneşti cu nemţeşti.
Tămplari nemţeşti cu ovreeşti şi sticlari.
Argintări cu ceasornicari i tinichigii ovrei.
Abagii.

www.dacoromanica.ro

Fierari rumăneşti, nemţeşti şi ruseşti şi tufeccii.
Braşoveni.
Precupeţi cu olari.
Grădinari.
Zidari.
Cafegii.
Boiangii cu Ovrei văpsitori.
Căruţaşi.
Sacagii.
Birtaşi.

(Se mai văd apoi: cărămidarii, zarzavagii.)

63.

Anul 1837, Dechemvrie 29.

La Otcărmuire.

„Fiindcă între meseriiaşi şi alţi asemenea lor ce nu sînt legaţi pren condiţii regulat unu cu altu să urmează o mare neorânduială printre dînşii, necunoscându-se nici cine este meşter, calfă sau ucenic şi spre pildă aducem această întâmplare, că un croitoru streinu, viind aici în oraş fără a da de ştire la vre unu den cei mai mari ai lor, priimeşte hainele oroşanilor şi, neştiind bine meşteşugul croitorii, strică haina, apoi, neavînd între dînşi vre unu mai mare ca să cunoască acea stricăciune şi să-l îndatoreze să plătească după stricăciunea ce va face, rămîne stăpânu haini păgubaş şi cu haina stricată, iar alţii, priimind haina, poate să şi dosească, nefiind legat supt chezăşiia isnafului, la aceia Maghistratu, făcînd descriere dă toate isnafurile şi meseriaşi ce să află în oraş, pă lîngă aceasta cu cinste o alătură cinstitei ocărmuiri", pentru facerea breslei.

www.dacoromanica.ro

64.

7 Februar 1838. Pentru „mîncătura ce se face malului ce ţine de la îngrădirea curţii carantineşti şi pînă la biserica veche".

Planul fusese făcut de „arhitectonul Harten".

65.

La 1838 se purcede la alcătuirea breslei bărbierilor şi se alege staroste Tudor bărbierul. Hramul la Sf. Paraschiva. Se dă 6 parale, 3 de calfă. Străinii vor da 50 de lei (12 Decembre 1837). Iscălesc Floarea, Laber, Mircea, Gheorghie, Petrea, Ştefan, Ghiţă, Dimitrie.

Plîngere că a venit fără ştire unul de la Buzău, „vinetic". Il chiamă ceaşul. „Se împotriveşte cu totul." „In urmă s'au sculat pomenitul vinetic împreună cu acela care l-au priimit, arătînd că l-au bătut ceaşul cînd au fost spre aducere. „Să poruncească slobozirea pomenitului ceauş de la arestu poliţii, fiindcă l-au arestuit č. poliţiie numai după arătarea numiţilor fără să viie sau să poruncească nooă să arătăm pricina, şi, dacă pe noi nu ne mai cunoaşte nimeni de staroste, ne rugăm plecaţi ca să fim desfiinţaţi de această stărostie, fiindcă noi nu sîntem întrebaţi la orice de ai noştri meşteri."

66.

Plîngere, în 1839, „pentru bucătaru ce au dăschisu bărbieric la posta mare, anume Ristea, fără de ştirea isnafului, apoi, trimiţăndu-i pe cutieru a cere datu isnafului de bărbieri, au săritu cu zurba asupra trimisului, injurăndu şi totu isnafu, zicăndu că nu

www.dacoromanica.ro

vrea să ştie de isnaf: iznafu a pusu la cale că, dacă va plăti daturile cutii după obiceiu, iznafu barbiarilor să aibă a-şi deschide prăvălie, iar, dacă nu să supune la brazla isnafului, plecaţi rugăm pe cinstitu Maghistra[t], totu isnafu, să i să închiză meşteşugu brăzli noastre".

67.

28 Novembre 1839. „Pentru cheltuiala ce-ar' a face Postelnicul Nicolae, meşterul de mori, cu venire sa acolo ca să chibzuiască măsuri spr' încontinirea mîncăturii ce pricinueşte rîul Dunării unii părţi a malului din coprinsul acelui oraş".

Nicolachi lucrează şi cu „d. inginerul Tili, agiutorul secţii inginereşti".

68.

1839.

Dimitrie Zotu, Gheorghe Cotaru, Gheorghe Tabacovici, Gheorghe Costandin, Duşcu Stoeanovici fac „isnaful cărcumarilor".

Gligore Dimitriu, Sandu Nicolau, Petre, Mavrodin: „iznaful cojocarilor".

69.

1839?

Supt-însemnatul cu cinste fac cunoscut c. Maghistrat că acum în zilele trecute pomojnicul d. inginer, după porunca ce o fi avînd, viind şi măsurînd locul d-lui Vasilache Hagi Bacalolù, în care măsurătoare ce au făcut au întrat în locul casei mele pănă la o

www.dacoromanica.ro

jumătate stij., eu, după ce am văzut asemenea lucrare, i-am zis d-lui pomojnicului că rău şi fără cale îmi ia locul miieu şi-l dă altuia, cînd curtea locului mieu au fost îngrădită încă din vremea Turcului şi locul mieu ştiu că este până acolò, după cum şi documentul miieu glăsueşte, şi n'au vrut nici întru un chip să mă înţeleagă, ca să facă cercare şi locului miieu, şi, de să găseşte prisos măcar o palmă, să şi-l ia, pentru care plecat rog pe č. Maghistrat să binevoiască ca să poruncească d-lui inginer a face o dreaptă măsurătoare după documenturile fieşcăruia, ca să nu rămăiu de-a dreptul năpăstuit.

Prea-plecat supus,

Λοῦπο Σεργίου.

70.

1839. Todorì Dimitriu cere a putea clădi, „în văpseaoa galbenă, lîngă d. Dimitrachi Diamandidis, în uliţa Ovreicii Groasa".

Tot în 1839 cer pentru magazii Minovici şi Carapano.

Şi, în acelaşi an, Γαβρὴλ μπερτάσης.

71.

La 1840 li se impune bărbierilor „să facă fieşcare provizie de lipitori". Discuţie dacă să puie lipitoarea cu 10 sau cu 20 de parale. Sînt trimeşi „a merge pă la locurile dintr'acest judeţ unde vor şti că sănt lipitori, fără de nicio plată".

La 1840 „Toaderi starostea de barbieri" cu Μήρζο περπὲρ, Florea, Membir şi Mihai cer a se supune toţi la plata pentru hram, refusată de unii.

www.dacoromanica.ro

72.

Profesor fiind la şcoala naţională Ipitis, la 27 Ianuar 1840 Grecii se plîng că nu se fac lecţii greceşte, de şi ei cei mai mulţi au subscris. Vlahica se poate admite, ἐμπορικὴ οὖσα. Se decid: „doă clasuri: una rumînească şi alta grecească, şi, de să va putea, şi una străină, comerţială".

73.

La 27 Septembre 1840 guvernul are grijă de mal: „cele mai d'aproape măsuri spre stăvilirea răului ce amerinţează izbirea rîului Dunării malului de spr' oraş".

La 26 Februar 1841 se arată că Ioan Atanasie şi Alecse Pavel ar lua asupră-şi lucrarea.

74.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat, Iunie 1840.

(Laudă zelul pentru şcoală). Şi, după alt cuvînt, trebuinţa cerînd neapărat ca încăperile acestea ale şcoalelor naţionale dupin judeţe să fie înzestrate pre cît putinţa şi mijloacele vor erta de bibliotice coprinzătoare de orice cărţi s'ar publica că s'au dat în tipar în limba rumănească ori tîlmăcite sau compuse de autori, spre a să vedea într'o asemenea încăpere hotărîtă pentru publica învăţătură obiecturi de împodobire şi de neapărată trebuinţă, atît pentru ştiinţa ce trebue să aibă şcoala de verice lucrare literală s'ar izvodi şi s'ar tipări, precum mai sus s'au zis, cît şi pentru premiile ce s'ar cuveni să să înparţă la eczamenele ce să fac pe la şcolari ce înnaintează în urmarea cursului învăţături, (să se

www.dacoromanica.ro

facă un dulap şi să se prevadă două sute de lei în budget.)

In Iulie încă se trimete „Catalogul de cărţi româneşti" al lui Eliad, cu traducerile din Byron, Hugo, Molière, Florian, Omer, Alfieri, plus *Mahomet* şi Lamartine, *Meditaţiile, Gramatica Poesiei,* Aritmetica lui Francoeur, Poesiile lui Văcărescu, *Gil-Blas, Noua Eloisă,* „Elocuinţa bisericească", „Junia lui Carol", „Creştinarea unui preot al Isidiei, fragment", *Dracul Şchiop,* „Misantropia şi pocăinţa", „Regul", *Hermiona, Văduva lui Goldoni,* „Grădinarul orb", „Triumful dragostei", *Curierul de ambe sexe, Curierul românesc,* Ziarul oficial, „Curs de morală", Cuvintele lui Miniat, *Epistolarul,* Petru Maior, Ţichindeal, „Istoria naturală" a lui Florian Aaron, pe lîngă „Manual de istoria ţării", „Hronicul Romînilor de Cantemir", „Datoriile creştinului", „Meditaţii religioase", Retorica, Young, Condica lui Carageà, „Istoria universală în patru tomuri", *Geometria, Atala şi René, Numa Pompilie,* „Inceputul şi căderea idolatriei", *Teatrul politic, Antony.*

75.

La 6 Septembre 1840. Departamentul Pricinilor din Lăuntru refusă corporaţiile Brăilei, Regulamentul admiţînd doar un staroste de negustori şi unul de meseriaşi.

76.

Luminate stăpăne,

Plecată jalbă.

Plecaţi ne rugăm mili Mării Sale că din luminată porunca Mării Tale, după cum te-ai milostivit asupra dreptăţii la toată Valahiia, te-ai milostivit şi a-

www.dacoromanica.ro

supra noastră, supuşii Mării Tale, ca să ne facem şi noi căte o căşcioară în raiaoa Mării Tale, care ne-am silit Dumnezeu ştie şi ne-am cumpărat căte un locşor de a ne odihni, că, orice poruncă vine, noi împlinim şi bani capitaţii săntem toţi supuşi supt măna Mării Tale. Acum vedem că ne-am cheltuit şi nu avem nicio luminare despre aceste case, că nu ne sloboade cinstitul Maghistrat. De aceia plecaţi ne rugăm cu lacrămi Mării Tale de a te milostivi asupra dreptăţi şi spre a noastră cheltuială, că avem copii şi săntem păn case streine; şi cum te va lumina Duhul Sfănt asupra dreptăţii.

840, Septv. 28.

Plecaţi şi supuşi Mării Tale,
Ercu Ovreiu.
Ghiţman Ovreiu.
Iuli Ovreiu.

(Domnul decide că Departamentul din Lăuntru va face cuviincioasa punere la cale.)

77.

In Octombre 1840 se trimete de Departamentul Pricinilor din Lăuuntru Maghistratului şi „harta prinţipaturilor, care nu puţin folos ar putea întroduce şi tinerimi", pentru „a o şi aşeza în şcoala normală de acolo, pe preţ de un galben.

78.

Casuri cînd veniturile Maghistratului „sînt sfeterisite de foştii părcălabi", cari sînt „strămtoraţi de ocărmuire" a plăti (1840).

www.dacoromanica.ro

79.

La 1840. Mahalaua bisericii vechi.

Stroe Gorgheşan, Petrea Ghenea, Gheorghe, calfa de cojocari, Ioniţă Lupul, Mihaiu holteiu, Hristea Pană, Mihaiu Mocan, Panaotachi Chinargi, Ionaş bărber, Caragheorghe dragoman, Ifrim, tămplar ovreiu, Barbu Cioroiu, Oprea Petcu, Nedelcu Buceac, Matosilie Ovreiu, Leibu, Voicu Simion, Mocan, Pană cioclu, Neculae Tărcea, Niţă sin Ion Turturică, Dumitraş burlac, Sandul Olteanu, Ion Pate Moldovean, Nechita Brăileanu.

80.

Un B. Thillay era inginer la 1840.

81.

Se pomenesc Mahalaua Belvedere şi mahalaua armenească în 1840.

82.

Bugetul cheltuelilor Şcoalei Centrale din Brăila...:

leafa unui profesor de limba elenă	100
detto de italiană şi slavonă	120
detto pentru clasa începătoare de greceşte	80
detto cu scriitor şi o slugă	36
lemne pe 6 luni	12
pentru apă	3
cărţi pentru premii la eczamen	15
pentru reparatura şcoalei	15
	381

83.

In. de 1840.

Cu cinste fac cunoscut cinstiti Vornicii că proto-

www.dacoromanica.ro

popul județului Brăilii înștiințează că cinstitul Maghistrat de acolea din oraș voiește în silnicie a luoa locurile bisericei cei vechi, care sănt vecuri hărăzite bisericii încă de la clădirea ei, pă care loc sănt și vre-o dooă-trei case i patru prăvălii ce sănt în tărgu, cumpărat fiind din zilile Turcilor, asemene și dooă cărcumi ce au fost luoate cu judecată, pentru trei mii lei cu dobănda lor, care acum acest loc s'au dat de către Maghistrat unui Filipu, voind a luoa ce sănt afară din cetate pentru îngroparea morților. Mă rog dar cinstiti Vornicii ca să binevoiască a porunci Maghistratului acelui oraș ca să lase aceste locuri nesupărate, ca unile ce din vechime sănt ale biserici, fără a avea vre o înclinare cu cinevași, și biserica să află în foarte proastă stare și fără alt venit, urmănd acum neapărată nevoie a să clădi din nou, binevoind a-mi da și mie știință de priimirea și urmarea ce să va face într'acesta.

Chesarie Buzău.

(copie.)

84.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

Pentru trei Evrei. „Dacă aceștiia după o scumpă cercetare ce li să va face să vor dovedi că sînt lăcuitori ai acestui prințipat, atunci li să poate da voie a-și face clădiri pe acele locuri cumpărate de dînșii, iar, daca ei vor fi din aceia ce au venit cu paşaporturi sau răvașe de drum pe o curgere de vreme și apoi să se întoarcă înapoi și prin a lor meșteșuguri umblă cu feluri de mijloace a să statornici într'acest oraș", li se va aplica porunca Departamentului.

www.dacoromanica.ro

Un alt Evreu, „șpaniol", e recunoscut „pămăntian vechiu și patentar al acestui oraș încă de la întăi organizațiie; au priimit dezlegare".

85.

10 Ianuar 1841.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

„Atingător de pretenziile fostului acsizar de a luoa tacsă și pentru beuturile ce să fac în foburg ce acum face parte din acel oraș", numai la întrarea în oraș are voie după Regulament.

(Ioan Manu.)

86.

Comandiru polcului no. 3 din oștirea rumănească,

No. 240, Anul 841, Fevr. 23.

Cinstitului Maghistrat al orașului Braili.

Fiindcă mulți dintre cei sărmani, de orice nație, care le lipsăște tot ajutorul, au venit la mine arătîndu-să cu plîngere că sînt bolnavi și n'are cine să-i caute, din care am și priimit cîțiva în căutarea spitalului, și pentru că pă niște asemenea oameni scăpătați eu voesc cu mulțumirea mea ca din ce îmi va sta în mînă să-i ajut, dar cu cinste încunoștințez cinstitului Maghistrat ca pînă la număru de cinci oameni care vor fi pătimind de boală de la Dumnezeu, iar nu de patimi lumești, mă însărcinez a-i ținea în spital, cu cheltuirea și căutarea de la

www.dacoromanica.ro

mine, cînd, arătîndu-să la cinstitul Maghistrat, îi va îndrepta la cfartira mea, a li să orîndui căutarea.

Polcovnic Solomon.

Aghiut. prapor. Crăsnaru.

I se răspunde de presidentul Epitis că e „o faptă vrednică de toată cinstea şi lauda..."

87.

In Mart 1841 se trimet „condicile pravilneceşti ce din vreme în vreme să tipăresc, iar, după alt chip luînd acum săvîrşire condica comerţială", se trimete şi aceasta, totul pentru 18 *sfanţihi*.

Apoi alte patru cărţi.

88.

In April 1841 pentru „facerea din nou a şcolii normale" se trimet încasatori „din casă în casă, pă la fieşcare lăcuitoru".

89.

In Iunie 1841 se trimete „tablă istorică, care s'au socotit de mare folos pentru învăţătura tineretului şi mai ales spre podoaba bibliotecii".

90.

In Iunie 1841, Ioan Feringa (Farenga) dă pentru şcoală 2.000 de lei, Sărao, 1.500. „Ambii şi mădulari acelui tribunal."

www.dacoromanica.ro

91.

La 2 Iulie 1841 Departamentul din Lăuntru permite închiriarea unei case pentru spital.

Raport al d-rului Iorgandopol despre γαλλικὰ πάθη. E vorba de un spital „vremelnicesc şi acei pătimaşi ce să vor căuta fiind hălăduitori într'acel oraş": deci tot dr. Epaminonda va fi, zice Departamentul.

Acesta răspunde din nou, grecește, în August.

92.

In Septembre 1841 se tripet „doă cărţi numite Istoria elementară".

93.

In 1841-2 rapoarte ale medicului Epaminonda.

94.

Ingrijitoru polcului No. 2, No. 218.
Anul 1841, luna Septemvrie 18. Or. Brăila.

Cinstitului Maghistrat al oraşului Brăila.

Incăperile cele vechi ce au fost spitalu ostăşesc d'aici ne mai fiind trebuincioase acum polcului, să pohteşte acel č. Magistrat ca să orînduiască un cinovnic al său spre a le priimi de la căpitan Marghiloman, cvartirmeistrul polcului, supt dare şi luare de cvitanţe. Aceasta punere la cale însă este rugat č. Maghistrat a o pune în săvîrşire cît mai curînd, căci, rămîind încăperele fără păzitor, li să va aduce

www.dacoromanica.ro

mare dărăpănare, şi polcul nu poate fi cu răspundere.

Maior Golesco.

Cvartirmeistru: căpitan Marghiloman.

95.

In Octombre 1841 se trimete bibliotecii „[al] 3-lia period de asemenia table". In Decembre „pravilniceasca condică".

96.

Maghistratul către Departamentul din Lăuntru.

Dă şi naţiia ovreiască pin număru hotărăt s'au mărgenit a fi cu lăcuinţa într'acest oraş şi a avea slobozeniie numai aceia ca să cumpere locuri să clădească pă dănsele şi č. l., iar de ceilalţi Ovrei să nu aibă parte dă acest dreptu, dar, fiindcă pentru uni dintr'acei ce nu sănt în No. şi sînt... cu purtări bune şi stare însemnată, dă cari totdauna are trebuinţă oraşul a-şi dobăndi asemenea persoane, fie şi dă altă religie", se admite.

(Ciornă.)

97.

La 3 Ianuar 1842 hîrtie de la I. Penescu, ca „Profesuru şcoli Normale din Brăila".

98.

6 Februar 1842.

De către č. comitet mercantil de acolea prin raport către č. eforie a şcoalelor cu no. 246 cerîndu-să

www.dacoromanica.ro

de a i să de voe să întocmească într'acel oraş o şcoală publică cu mai multe limbi străine, i s'au şi dat înţelegerea următoare.

Să să aşeze un al 4-lea clas de învăţături uzuale pregătitoare la feluri de industrie precum sînt învăţăturile ce să fac în clas al 4-lea de începători în colegiul Sfîntului Sava, însă:

Aritmetica pînă la frîngeri în alusie *(sic)*.
începuturi de geometrie,
ecserciţii gramaticeşti,
începuturi de mecanică practică,
cunoştinţe uzuale adică fizice,
Astronomie şi industriale.

Aceste învăţături sînt înlesnitoare pentru mai bună pătrundere, atît în cunoştinţele mercantile, cît şi în deprinderea meşteşugului ce s'au propus de către acest comitet.

Şi afară de acestea comitetul va putea întocmi şi catedre de limbele grecească, italiană, franţeză şi slavonă, precum şi de învăţătura ţinerii registrelor şi a meşteşugului plutiri, întîmpinînd pentru aceste catedre plata profesorilor din bani ce vor să contrebuiască părinţii copiilor care ar dori asemenea învăţături. Să scrie dar şi ocîrmuiri ca prin înţelegere cu magistratul local şi competentul comitet să chipzuiască ca ce sumă de bani s'ar cuveni să dia şi din casa Magistratului pă fieşcare an în plata profesorilor pentru învăţăturile arătate mai sus şi de regulamentul ce va lua să raportuiască Departamentul fără zăbavă spre a să da cuvenita dezlegare.

Ş. Depart. Mihai Ghica.

99.

In April 1842 altă trimetere de carte: „Cartea

www.dacoromanica.ro

intitulat Buchet, ce au eşit acum de supt tipar, fiind dintre cele ce ar trage curiozitatea obştii".

In Maiu: „Cartea întitulată Pavlu şi Verghiniia, ce au eşit acum de supt tipar şi care să socotesc de neapărat a să afla prin bibliotecile şcoalelor".

In Iunie: „Cartea intitulată *Lădiţa*, ce au eşit acum de supt tipar, fiind dintre cele ce trezeşte curiozitatea obştii".

In Septembre: „D. Alecu Creţescu pin adres făcând cunoscut Departamentului că ar fi scos acum din tipar un uvraj tradus din limba franţuzească întitulat *Crucea dă lemn*, care socotindu-să a fi trebuincioase a să afla prin bibliotecile şcoalelor".

100.

(Copie.)

In Iunie 1842 deputaţia scrie: „d-lor profesori de limba italiană şi grecească împlinindu-şi trimestrul întîi de cînd au început a preda lecţii, cer a li să slobozi cuvenita lor leafă". Fuseseră numiţi la 1-iu April. Se liberează pentru plată 3.000 de lei. In deputaţie la 1842: P. Rubini, Ant. Sorao, Nicolae Armelin.

De la centru se refusă, din lipsă de bani, plata profesorului de greceşte. „Maghistratul dar să va înţelege cu obştea orăşanilor, va da în a lor cunoştinţă binecuvîntata pricină care face de a înceta plata lefi acestui profesor, ca, de vor voi d-lor să urmeze la şcoala de acolo şi acest curs de învăţături, să chibzuiască între dînşi contribuitoare mijloace pentru ţinerea pomenitului profesor".

(Decembre 11, 1842: semnează Teodor Văcărescu.)

www.dacoromanica.ro

101.

6 Novembre 1842.

Departamentul pricinilor din Lăuntru (Teodor Văcărescu).

„Ocîrmuirea, din aceşti şaptăzeci şi doi ce anume se văd însemnaţi prin alăturata listă, să lase în oraş pă aceea numai ce în adevăr va dovedi că au destoinicie şi sigure mijloace a-şi agonisi ţinerea vieţii printr'o cinstită compurtare şi vor da tot de o dată destoinică spre acest sfîrşit chezăşie şi către aceasta ca de acum înnainte subt straşnica ei răspundere să nu mai îngăduiască pă niciun Ovrei a să mai statornici într'acel oraş subt niciun fel de condiţie."

102.

„Dipotaţia a portului Brăila" aminteşte (2 Decembre 1842), că cele trei cursuri („elin, slavon şi italian") au fost aprobate de Maghistrat şi cere 3.000 de lei pentru lefi.

103.

La 1842 funcţiona, în legătură cu Maghistratul, un comitet de patru, — niciun Romîn — care se chema „Dipotaţiea emboricească din Braila".

104.

1842. Reglementarea bîlciurilor.

105.

La 26 Ianuar 1843 Departamentul din Lăuntru

www.dacoromanica.ro

cere a se spune „din cîți anume profesori să alcătuește astăzi școala publică dintr'acel oraș, cît să plătește fieștecăruia pă an și din care anume sume".

La 3 Februar „comitetul de inspecție al școalei centrale din orașul Brăila" răspunde, trimeținḍ budgetul, „iar plata acestor sume s'au urmat pănă acum de deputația emboricească" (semnează C. Epites și P. Rubini).

106.

Cîrmuirea jud. Braila.

Maghistratului acestui oraș.

D. viță-con. britanic de aici au făcut cerere Mărirei Sale prea-înnălțatului nostru Domn în prilejul d'acum al veniri Mării Sale în acest oraș pentru un loc deosebit unde să se facă o capelă de religie evanghelică și acolò să se urmeze și înmormîntarea celor de acea religie.

Măria Sa binevoind au poruncit supt-iscălitului ca să se dea asemenea loc în trebuința zisă prin înțelegere cu acel Maghistrat. De aceia să poftește č. Maghistrat să facă înțelegere cu d. inginerul orașului și însemnînd acel foc față cu d. viță-consulul în urmă să alcătuiască și biletul cuvincios.

Intorcînd și cîrmuire răspuns de urmare spre știință.

No. 3511.

1843, Februar.

107.

Se dă resoluția domnească în cererea consulatului engles.

www.dacoromanica.ro

„Să să dea porunca Dvorniciei spre a să da acest loc, care însă nu va însemna de a să socoti ca un loc al Statului, care va fi pă seama acei biserici pă cîtă vreme numai să va întrebuinţa pentru împlinirea trebuinţi pentru care s'au cerut, şi nimini nu va putea avea vre o altă pretenţie asupră-i".

108.

La Mart 1843 „profesorul şcoalei centrale din oraşul Ibrailla": „Cinst. Eforie a Şcoalelor Naţionale pă lîngă porunca sa, No. 133, trimite doă broşuri de Tîlcuiala Evangelii ca să se dea pă la doritori de cetire religioasă, din care una poprind în bibliotèca aceştii şcoli, spre întrebuinţarea predări şcolarilor, ca o carte mult mai folositoare şi trebuincioasă decît orice altă"; costă 6 sfanţi (Penescu).

La Iulie: „Cartea întitulată *Velizarie* fiind o compunere dintre cele ce ar trage curiozitatea cititorilor", se trimet opt „bucăţi".

La Septembre: „Eşind acum de supt tipar gramalica de limba elinească tălmăcită în rumăneşte şi Poesiile lui Chesar Boleac, „compuneri adică folositoare învăţături tinerimi şi mulţumitoare cititorilor", se ieau două din una, trei din alta.

Tot la Septembre Departamentul cere lui Penescu „să alcătuiască fără întîrziere o condicuţă" a cărţilor.

In Novembre, cîrmuirea judeţului către „c. orăşenesc Magistrat": „Findcă istoriea neamului rumînesc este a să da acum în tipar prin mijlocu stăruiri d-lui Alecsandru Gavra, crăiescul profesor din Ardeal, al căriea preţ este hotărît a să plăti de fiecare zece coale care să va da afară rînduri, rînduri de patru ori pă an) cîte un sfanţ şi jumătate, urmînd

www.dacoromanica.ro

astfel pînă la săvîrşirea tipăriri acestui volum, ce să va urma în mai mulţi ani", să se aboneze.

Tot aceia, în Decembre „trimite cinstitului Magistrat alăturatele patru bucăţi a Meroloţhii care vor figura şi aceste în blibioteca (sic) şcoali".

109.

La Maiu 1843 Departamentul cere să se plătească leafă profesorului grec „spre a nu mijloci vre-o neorînduială la ale şcoali" (semnează N. Golescu).

110.

Jurnal.

La 28 Iunie 1843 „supt-iscăliţii (nume slave) am chibzuit ca la eczamenul de astăzi ce să face la şcoala centrală d'aici să să hărăzească tinerimi cuvenită căte o carte, dar spre semn de mulţămire şi mai mult îndemn. Precum asemenea şi alte daruri ce să va mai găsi de cuviinţă, şi care nu se vor urca mai mult decît pănă la sumă de lei una sută treizeci, şi carei să vor slobozi apoi din Casa obştească".

Se dă ordin de a se mandata suma „pentru premiile împărţite şcolarilor celor mai destoinici şi vrednici de ajutorul Magistratului şi eşiţi la cercetarea ţiremonială făcută eri la 27 ale următoarei luni Iunie".

111.

1843, Decembre 2. Pentru cîrciumari. Să fie staroste ales de Magistrat, cu ajutor şi simbrie din cutia lor, Magistratul dă bilet de cîrciumă, cu înoire anuală. Cîrmuirea a dat instrucţie. Se iea chezăşie. Vor fi şi ştrafuri, $^1/_2$ la Magistrat, $^1/_2$ la cutie.

www.dacoromanica.ro

Listă de 258 de cîrciumari, şi pe „bulvar".

Condiţiile cîrmuirii, şi pentru cafegii. „1. De la doă ceasuri din noapte de la apusu soarelui să nu mai priimească pă nimini şi să-şi închiză prăvăliile. 2. In toată vremea să nu priimească prin prăvăliile lor a să urma jocuri de cărţi în bani şi alte jocuri la noroc. 3. Să nu priimească a să ataşa prin prăvăliile lor slugile dupe la stăpăni, nici a priimi de la dănsele cel mai mic lucru supt numire de gazdă nici la prăvălii, nici la casele lor, fiindcă pot aduce şi lucruri de furat. 4. Fitecare din în sus pomeniţi antreprenori să fiie datori a-şi duce slugile ce vor avea la poliţiie spre a le înscriie în condica rînduită, cunoscănd că stăpăni sănt răspunzători pentru dănşi. 5. Pe cei ce vor veni la dănşi a găzdui să fiie datori numai decăt sau cel mult în soroc 24 ceasuri încunoştiinţa poliţii. 6. Să aibă toţi de datoriie ca duminicile şi alte serbători a avea prăvăliile închise şi să nu priimească pă nimeni pănă după săvîrşirea şi eşirea din slujba biserici. 7. Toate măsurile lor şi dramurile ce le întrebuinţează la alişverişu lor să fiie drepte întocmai după ajarul stăpăniri şi să fiie cu pecetea de la cinst. Maghistrat (14 Dec. 1843). fiie cu pecetea de la cinst. Maghistrat (14 Decembre 1843). Semnături şi de Evrei, vre-o patru-cinci.

112.

Preotul Teodose, preotul Ioan, preotul Pătraşcu şi epitropul de la biserica Sf. Nicolae către Barbu Ştirbei, şeful Departamentului din Lăuntru, la 1843.

„Cu adîncă smerenie supunem în cunoştinţa Mării Voastre fiindcă aici în oraşul Brăila acum sînt patru ani de cînd s'au clădit o sfîntă biserică în numele sfîntului ierarh Nicolae în mijlocul oraşului, tot unde să află şi şcoala cendrală clădită, dar însă cu

www.dacoromanica.ro

mare osteneală s'au făcut, nefiind ajutată de nicio familie mai însemnată decît cu ajutorul neguţătorilor şi a altor orăşeni care s'au milostivit de au ajutat, şi, fiindcă clădirea acestii biserici au fost de mare nevoe, fiind lipsă de biserici, aflîndu-se atunci numai doă biserici şi acelea foarte mici şi neîncăpătoare: una care s'au fost făcut pe vremea armii ruseşti, care s'au şi înzestrat de Ecselentia Sa Pavel Chiselev cu un venit de şapte mii de lei din domenul Brăilei pă tot anul, iar alta s'au zidit de un neguţător care să şi află purtîndu-i de grijă, iar aceasta să află într'o stare prea proastă, nefiind nici isprăvită pînă acum, nici zugrăvită, neavănd niciun venit spre a-şi întimpina cheltuelile trebuicioase". N'au leafă. Biserică centrală. „Prin acest oraş toată Evropa priveşte în patria noastră, aflăndu-să portu cel mai însemnat al patrii şi mulţi streini vin cu vedere spre a vedea înaintările Romînilor noştri, vin şi la şcoala cendrală spre a vedea înnaintările tinerilor, văzînd şi o asemenea zidire mare şi neisprăvită după cum să află, aduce oareşcare despreţuiri atît religii, cît şi patrii noastre, care, după cum mai înnainte fericiţi Domni romîni s'au milostivit a zidi sfinte lăcaşuri şi a le înzestra cu venituri spre pomenire care trece din viac în viac, ale căror nume să află scrise în cartea vieţi..., am alergat cu jalbă către prea-înnălţatul nostru Domn... Măria Sa au şi hărăzit o mie de lei, puind şi resoluţie jălbi către Maghistratul orăşănesc ca să facă un venit coprinzător de ale ei cheltueli... Maghistratul pînă acum n'au făcut nicio urmare. (Să dea ordin.)

113.

La 1843 se pomenesc dragomanii, „dreptele măsuri de port" ale guvernului. Dragomanii au staroste.

www.dacoromanica.ro

114.

„Pentru desrădăcinarea viclenii nărăviri ce întrebuinţază unii alţii, formînd măsuri şi slujindu-să cu ele, mai mari decît aiarul stăpăniri", Magistratul să confisce aceste baniţi.

Iscălesc de răspuns, Νικόλας Μάνδρας στάροστης.

şi Ianachi Cazamol staroste.

Ei declară că au „înţeles": Vre-o 20 de nume greceşti.

In altă listă un Ion sin Apostol, un Mareş, un Ivan, un Stanciu Chifa, un Iconi sin Adam, un Ilie şi Dumitrache Petre (caligrafie), un Stoian Udrescu, un D. Stoica Gălcă (caligrafie), un Iovancio, un Anastase Apostol, un Şărban Mungescu, un Necola Dimitru (deget), un Petru sîn Radu, Stan Mihălescu (latin), Costache Popovici, Radu Scarlat, Petrache sin Sima, Νικόλαος Ταφραλής, Nedelcu sin Sandu, Tache Licherdopolu, Rale Dimitriu, Raico, Stan Ursari, Mihai Ursari, Hristia Ciupercă, şi un Evreu, un Aslan Avraam. Chezăşii pentru ei, „răspunzători pentru orice neorânduială". Şi un Manolache Rotea. Li se dau *bileturi*.

O altă listă de 70, şi cu Pedemonte.

115.

1843. Măsuri pentru facerea *obahtului* la port. „Coşurile de sobe vor fi rătunde, după cum le obicinuesc acum în Bucureşti." Ivan Dobre face contractul. O petiţie a lui Louis Tallon, care iscăleşte „l'architecte de la ville". Se zăboveşte: „caraulele" din lipsa de geamuri „în proastă stare".

www.dacoromanica.ro

116.

Notă de doctori de la *„Farmacia la pajerea rumînească a lui Constandin Epites în Braila"*, „pentru spitalu civil în socoteala č. Maghistrat", Tipărit: *a dat pentru dohtoriile în preţul următor: fior, cr., lei, par.* (socoteala în florini şi creiţari) (1844). De-asupra pajurea. Multe asemenea liste lunare.

117.

La 1844 „Alexandru Popovici", inginerul oraşului, înlătură pe zidarul Ludwig Lajos pentru intrigă.

Amănunte tehnice. Şi pentru scara malului.

118.

1844. Direcţia carantini Brăila (titlu imprimat).

119.

1844. Pentru corporaţia dulgherilor.

Totul cu ştirea starostelui. Se cere şi zidarilor a nu lucra fără a se arăta planul la Maghistrat. Altfel „vor fi îndatoraţi la grea răspundere şi certaţi".

Numirea de către meşteri a starostelui. Nume de botez ca nume de familie, dar şi un Caramanlău, Radu Bălan, Mihai Samoilă.

120.

7 Ianuar 1844. Departamentul Pricinilor din Lăuntru către Maghistrat.

„Cartea întitulată *Rinaldo Rinaldini, şeful hoţilor din Calabria,* tradusă din ruseşte de d-lui Comisul

www.dacoromanica.ro

Alecu Vasiliu de la Iaşi din prinţipatul Moldavii, ce este a işi acum de supt tipar cu cheltuiala traducătorului, fiind un roman istoric şi îndestul de interesant", cere contribuirea „la această folositoare şi plăcută istorie", dînd „în grab" 1 galben pe „eczemplar pe hîrtie super-velină ce va fi alcătuit din patru tomuri mari, coala în 8^0, şi fieşcare tom va coprinde în sine aproape de 20 coale tipărite".

In Februar listă de cărţi recomandate: Vocabularul lui Poenaru, Aaron şi Hill, *Istoria ţării* a lui Aaron, *Geografia* lui Genilie, „Mecanica populară sau învăţături pentru meseriaşi de Marinescu", „Manual de aritmetică de *idem*", „Prescurtare dă cunoştinţe uzuale de Marinescu", „Prescurtare de Istoria Sfîntă de eclisiarhul Ioan", „Oarecare învăţături pentru căutarea boalelor şi, prăsirea vitelor domesnice de dohtorul vitirinar Hubju".

Se face *lista* cărţilor din bibliotecă:

„Istoria pentru începutul Romînilor", „Hronicul Cantemir", „Invăţătura din Scriptura cea Veche, compunerea lui Vasile cel Mare", „Triumful Amorului", „Repertoriul Teatrului rumînesc", „Istoriia naturală", „Geometriia", „Patru moraliceşti cuvinte", „Inceputul înnălţării şi al scăderei idolatrii", „Paralismu între limba rumînească şi italienească", „Marino Falierov *(sic)* doge de Veneţiia", „Zioa după urmă a unui osăndit", „D. Purseneagu", „Amfitrion", „Gemini din Bargas" *(sic)*, „Ştefu Neroda", „Virginiia de Alfirii", „Gramatica poezii", „Dooă bălete", „Strigoiul", „Lara", „Din operele lui Larberon", *(sic)*, „Bădăranul boerit", „Paurul" *(sic)*, „Alimăniiard" *(sic)*, „Misantropu şi pocăinţă", „Amorul zugravul", „Astronomiia populară", „Hugo II", „Adaos literar", „Almanah literal", „Mic curs de morală pe faţă", „Don Chişot", „Hristianismul"; „Zgărcitul re-

www.dacoromanica.ro

pertoriian *(sic)*" (= 73 bucăți). Acestea „trimise printr'o lădiță pă lângă porunca cinstitului Departament cu No. 1453)". Altele „cu porunci". Apoi „Imeromeron", „Prinţipuri de geografie sau începuturi de geografie statistică, politică, fizică şi astronomică", „Prescurtare de istoriia Vechiului şi Noului Testament", „Table de aritmetică pentru întrebuinţarea şcoalelor primare", „Oglinda înţelepciunii", „Diialoguri ale lui Fochion", „Educaţia mumelor de familie", „Elisabeta", „Urmarea lui Isus Hristos", „Prelucrările lui Alecsandru Zane", „Monumentu Şincai-Clainian", „Prinţipuri de agricultură", „Francesca de la Rimini", „Campanatorul de la Santu Paul", „Radul de la Afumaţi", „Marsel", „Dopia Scriptură", „Istoriia Sfântă şi a Grecii", „Epistoral", „Coricolus", „Iulie Cezar", „Secretarul intim", „Poezii Nooă", „Trei poezii date la lumină de A. Pelimon", „Poezii date la lumină de Pahr. Grigorie Alecsandrescu", „Filip 2-lea şi Orest", „Mariia", „Călătoriile lui Chiuliver" *(sic)*, „Corona", „Gramat'ca italiană", *Dreptul civil* de Bărbătescu (1849), *Teresa* lui Pelimon, *Dreptul comercial* tradus de C. Petrovici, *Minunile Naturii* „traduse de d. Iulici Zaraful", Piscupescu, „Rudiment agricol universal", „Cursul elementar de agricultură", „Prinţesa de Clement", „Invăţătorul primar" (1850) „Lone Loni", *Paul şi Virginia* (1851).

Iscălesc: după Penescu, N. Nenovici şi Elena N. Nenovici, P. Dimitrescu (între Nenovici), I. C. Massimu, N. Calvinianu.

La April 1844 se recomandă cartea lui Negulici, anexînd şi necunoscutul prospect: „Educatia *(sic)* mumelor de familie sau civilisaţia neamului omenesc pin femei de L. Aimé Martin". „D. Nigulici artist în pictură romîn, înturnându-se de a doa-oară din Paris în patria sa, veni să înzestreze literatura romană

www.dacoromanica.ro

cu o scriere atăt de mare şi folositoare, scriere predestinată a face o nemărginită prefacere spre îmbunătăţirea neamului omenesc. Din căte cărţi au eşit pînă acum în limba noastră, cutez a zice că niciuna n'a fost de atăta mere *(sic)* trebuinţă şi folos ca aceasta. Această scriere răspăndită în ţară şi citită va aduce mari foloase şi prin urmare darul ce'l face D. Nigulici naţiei sale cu traducţia sa este de mult preţ" (Capitolele). „Ar fi una din celle mai mari nădejdi şi bucurii a vedea această carte răspăndită în toate casele atăt prin oraşe căt şi prin sate. Preţul ei nu este mare. D. Nigulici traducătorul, ca să poată fiecine mai cu înlesnire a dobîndi această scriere, mai cu înlesnire a o citi şi a se folosi dintr'ănsa, a hotărît a o da afară prin broşure eşite în fiecare lună ca astfel toată scrierea în vreme de un an va fi aproape de sfîrşit". Se va da 8, apoi 4, etc. „pînă la cea din urmă, la care atunci nu vor plăti nimic". Una din cinci e gratis. „Căţi din candidaţii de învăţători de sate vor dori a dobîndi această carte vor plăti numai căte un leu pe lună sau pe broşură, şi la această înlesnire se vor socoti că iau parte mai cu deosebire DD. prenumeranţi a căror plată modestă de patru lei o vor putea socoti ca un puternic mijlocitor de a se întinde şi a se popularisa nişte idei făcătoare de bine. Toate seamănă generoase în frumoasa întreprindere a traducătorului: şi întinsa lucrare şi osteneală, şi hotărîrea de a întra în cheltuieli, şi preţul cel smerit ce pune ostenealelor salle." *Curierul* face reclama. „Preţul unei broşuri în Moldavia este 2 sfanţihi".

121.

La Septembre 1844 de la Bucureşti se trimete bi-

www.dacoromanica.ro

bliotecii din Brăila: Piscupescu, *Oglinda Înțelepciunii,* cu observația că e „una dintr'acelea care trag plăcerea cititorilor pentru moralul ce coprindea". Pentru *Învățăturile lui Fochion:* „fiind o compoziție morală și foarte interesantă". Pentru *Elisabeta* lui A. C. Fotescu: „ o scriere ce ar trage plăcerea cititorilor".

122.

Raport, 18 Septembre 1844.

„La revizuirile făcute de vale neîncetat am văzut dragomani măsurând singuri și scuturând bănițile de la carăle lăcuitorilor cu orz". Persevorează.

Alții „rad singuri", ba încă „izbesc banița cu picoru ca să să îndese productul a închipui mai mult și încă că rumînul, neputând suferi această, i-ar fi zis ca să înceteze a nu mai lovi banița, el, adică omul de sus a lui Vlasopulo, lovindu-l cu rigla piste mijloc, i-ar fi adăogat și vorbe netrebnice și cu înjurături, după care apoi înmulțindu-să pricina între dănșii cu cartă mai mare, unde întâmplându-să și un dragoman acoleà și anume Gheorghie Turlu, carele nu numai că și el l-ar fi lovit, ci și l-au ținut de au suferit din partea omului pomenit mai sus al căpt. Vlasopulo mai multă bătaie." Pîrîtul spune că a sărit, injurînd, Romînul, „și, de n'ar fi sărit doi inși din Bulgari ce s'ar fi întâmplat acolea să-l scape, ar fi vrut să sufere bătae din parte-i".

Raport pentru „străfuire". Cere dorobanți și un comisar, „pentru „a ne preumbla când o parte când alta necontenit jos la schelă" și pentru a vedea „călitatea producturilor izvorăte de către dragomani și oameni spiculațiilor".

Marturii spun că „s'au sporit vorbe în destul".

www.dacoromanica.ro

Alt raport. Aşa face şi Mărinică Slobozianu. Fac „răzătoare". Li „ieau rigla din mînă" ţeranilor. Întrebuinţează „rigle fără peceţi".

123.

„Bariera uliţii Chiselev" (1844).

124.

La 1844 se ieau măsuri de refacere a şcolii, „sălile pedagoci fiind foarte mici pentru cătăţimea şcolarilor ce întră la învăţătură".,

125.

Măsuri pentru vînzarea produselor în oraş (1844). „Arvună mai jos de trei sfanţi de care nu să va ţinea în seamă." Marfa se descarcă la magazie în 24 de oare; altfel se strică tocmeala şi se va face plată săteanului de cumpărător. Se trece orice vînzare de „cinovnici, ce să va afla năpristan în obor".

Marele Vornic decide că dragomanul poate fi şi negustor. Nu va putea cumpăra fără răvaş de la Magistrat pentru ce cumpără. E recunoscut de Magistrat. „Niciunul din dragomani nu va putea niciodată să iasă afară din coprinsul oborului sau, întîmpinînd pe săteni ce vin de departe, să tocmească cu dînşi." Altfel întăia oară dă „ştraf" „în folosul aşăzămîntului sămsarilor", 100 lei, a doua 200, a treia 300 şi „să va depărta cu totul din slujbă".

126.

La 1845, tipărit Ὑποπροξένειον τῆς Ἑλλάδος ἐν Βραΐλλᾳ.

www.dacoromanica.ro

127.

Maghistratul oraşului Brăili.
No. 218.

1845, Mart 24 zile.
Brăila.

Dd. deputaţilor de mahalale dintr'acest oraş.

Pă temeiul adresului cinst. ocărmuiri cu No. 1044, Maghistratul vă pohteşti ca mîini după eşire din biserică să binevoiţi a veni la Maghistrat spre a să chibzui cele de cuviinţă pentru înfiinţarea şanţului împrejurului oraşului.

Iscăliturі.

(Intre ei Epites, Dendrino, Vrăbiescu, Zăgărşanu, Teodosie Ghica, Anastasie Csanto, P. Rubin, Bandoridi, Carapan, Ilie Fotino, Armeli, Farbanghe, Cacovici, Carapozolu, Raducanul Orăşanul, Mavrodin, Cotropi, Tepeghioz, Divani, Karuz, Apostolu, Mihalovici, Petre Boiangiu, Ivan Blecu, Ciauşoglu, Petcu Neculau, Ciobanoglu.)

128.

1845.

Imprumuturi de la Maghistrat:

lui Ion Hagi Alexandri pentru cheltuiala la φούρνοι.
lui Ioan Slăniceanu.
lui D. Mihalopulo pentru „un furnu de brutărie" (şi pentru „zămblă") lui R. Ghica.

129.

23 August 1845. Jurnal pentru primirea Domnului,

www.dacoromanica.ro

„precum să face în toate părţile cu cea mai mare bucurie pentru stăpînitor, a căriia venire este totdeauna folositoare".

E vorba de „mobilarisirea şi iluminarea Palatului unde să va aşeza i a uliţii aceia şi a locurilor publice, afară de celelalte uliţe care să luminează de fiecare proprietar, i o artifiţie de trei nopţi în piaţa Sv. Arhanghel Mihail, să dea Maghistratul 150 galbeni..., care însoţindu-să cu alţii atăţea ce pin jurnal au hotărît şi deputaţiia mercantilă, să să încredinţeze la trei negoţitori ce să vor alege cu mai bună ştiinţă de asemenea pregătire, ca după programa ce li să va da să tărguiască şi să stăruiască a să face cât să poate mai frumos... Dacă din aceşti bani va prisosi, precum să nădăjdueşte, nefăcându-să şi bal la cazin, acel prisos, cum şi banii ce să va prinde pă locurile ce vor rămânea şi să vor vinde prin mezat la Maghistrat, să vor întoarce de o potrivă acestor doă obşteşti case, de a să scădea din sumele date."

Semnează cîrmuitorul E. Creţulescu.

Maghistratul: C. Crăsnaru, T. Ignat, Petala.

Acesta dar comunicîndu-vă Cărmuiria tutulor celor ce au parte pin înţelegere şi cu Magistratul acelui oraş, ca din vreme să să pregătiască toate cele atingătoare de solenitatea acestii zilei, din masa cu obicinuita mîncare şi băutură şi de iluminarea publicelor încăperi ale oraşului potrivit cu cuviinţa şi cu buna îngrijire spre a nu să urma cheltueli zadarnice şi prisosite, iar după săvîrşire Cărmuiria va îngriji a să trimite departamentului socotială desluşită spre a să da deslegare pentru treceria banilor cheltuiţi în socotiala Maghistratului.

(iscălit Marele Vornic Barbu Ştirbei.)

www.dacoromanica.ro

130.

August 1845. Primirea Domnului.

Se procură de Maghistrat „1 mantie de postav roş cu fir pentru vizitiu, 1 pereche pantaloni idem, 1 bucată covoraş mic de camvà, hamuri pentru pătru cai, fără hăţuri, căpiţele şi altele, „care toate aceste lucruri au fost făcute cînd au venit într'acest oraş fostul prinţ A. Ghica, afară de: 1 mantie tot asemenea celeilante, 1 pereche pantaloni, 2 părechi ruseşti negri şi 3 bucăţi covoraşe mici de camvà, ce în anul 1843 la venirea prea-înnălţatului nostru Domn Gh. Bibescu s'au luat de la Maghistrat de č. cîrmuire şi nu s'au mai întors. Asemenea mai are în păstrare şi doă transperante, făcut unul în anul 843 şi altul în anul acesta, cînd au fost măritişul Luminăţii Sale Domniţii Elizei".

131.

Vornicia către Maghistrat; 27 August 1845.

După programa alăturată pentru căsătoria M. S. prea-înnălţatului nostru Domn cu dumneaei cucoana Mariţa, născută Văcăriască, la 9 ale viitorului 7vrie, urmează a se săvîrşi într'acel judeţ cele următoare:

In zioa sosiri înnaltei logodnice cu vaporul la Brăila toată oştiria garnizonului cu isnaful şi muzica, toate dregătoriile politiceşti, orăşăneşti şi neguţătoreşti se vor aşeza la cuvîncosul loc lîngă marginia Dunării, iar felucile ostăşeşti vor sta la mijlocul Dunării: cînd se va apropia vaporul de port ca la 200 stînjeni, felucile încep a slobozi 51 tunuri şi tot d'odată şi dd. căpitani ai corăbiilor aflate în port se vor pohti a ridica pandierile şi a slobozi tunuri.

www.dacoromanica.ro

Se va face pregătire ca vaporul să se poată apropia de malul Dunării, şi, îndată ce înnalta logodnică va ieşi din vapor, să vă priimi de către dd. boeri şi cocoanele ce se vor hotărî de către Innălţimea Sa, oştiria va da cuvincioasa cinste, iar comandirul garnisonului raport, precum şi cărmuitorul şi maghistratul.

După aceia Innalta logodnică intrînd în careta domniască şi însoţită de boieri şi cocoanele mai sus însemnate, de comandirul portului şi cîrmuitorul călări, cu plotonul de cavalerie, avînd lîngă caretă şi ordonanţi, merge la lăcaşul M. S., unde vor fi aşezate santinale, însă la poartă soldaţi şi la uşa intrări unteri-ofiţeri, ordonanţi, cu ofiţeri de enfanterie şi cavalerie.

Siara tot oraşul va fi iluminat.

A doa zi înnalta logodnică, pornind la Focşani, însoţită de trimişi boieri şi cocoane, careta va fi încunjurată de cărmuitorul cu ştabofiţeri ai oştirii călări, de plotonul cavalerii şi de ordonaţi până la bariera oraşului, iar de aci va fi însoţită până la hotarul judeţ de cărmuitorul cu sub-cărmuitori respectivi şi cu dorobanţi cu tistul lor.

In ziua de la 9 7-vrie la toate bisericile oraşului de căpetenie, după sfînta liturghie, se va face rugăciunia pentru sănătatia şi fericiria aceştii căsătorii, şi la aciastă solenitate religioasă la cel mai însemnat lăcaş acelui oraş vor asista protopopul oraşului, cărmuitorul, pres., judecătorii cu toţi amploiaţii autorităţi în uniforma cuvenită rangurilor d-lor, domni ofiţeri ostăşeşti cari se vor afla de faţă, mădulari Sfatului orăşenesc, starostii neguţătorilor şi a meseriaşilor cu cei mai însemnaţi dintre dînşi.

La 12 ciasuri de diminiaţă să va da o masă la piaţa

www.dacoromanica.ro

acelui oraş pentru un număr de oameni potrivit cu a sa întindere.

La 4 ciasuri după amiazi va fi plimbare la locul obicinuit, unde va fi şi muzică, iar sara va fi tot oraşul iluminat.

132.

17 Octrie 1845.

Domnule president.

Sânteţi cu cinste rugaţi ca să binevoiţi a da voie să între în spitalul public acestui oraş supusul ellen Gheorghe Nomico, ce se află tare bolnav de friguri şi n'are mijloci a se căuta.

Priimiţi asigurarea prea deosebitei mele consideraţii.

Viţ-Consul şi în lipsă dumisale însărcinatul de funcţiile sale...

Cinstitului Maghistrat oraşului.

133.

La 1845, Novembre, se recomandă bibliotecii „Istoria ruinărei împărăţiei de Peru, tradusă în româneşte şi dată în tipar de d. Piscupescul": a se prenumera.

In Decembre se trimete „un trup de şapte lancastrice".

La April 1846 pentru „Franţisca de la Rimini" de Marcovici, „fiind o scriere morală şi foarte folositoare".

La Iulie pentru „Radul al 7-lea de la Afumaţi, tradusă acum din limbă streină şi tipărită cu cheltuiala d. Ştefan Androni, fiind o scriere istorică şi interesantă" (N. Golescu).

www.dacoromanica.ro

La Octombre pentru Dopia Scriptură a lui D. Iancu, „socotindu-să folositoare la învățătura tinerimii".

In Decembre, „Nepotul și Unchiul", tradusă de „D. Momou".

In Ianuar 1847 pentru „poeziile lui Catina", fiind o „scriere plăcută".

134.

Intervenție pentru primirea în spital de la „Mavrodin starostele de cojocari" (cruce și deget).

(Novembre 1845.)

135.

1845. Pentru facerea zăgazului de pământ de lîngă dialu carantini și pănă la cheu pentru apărarea apelor ce înneacă portul acelui oraș Brăila.

136.

La 1846, Mart, Nenovici cere a se închiria o casă lîngă școală, cu 16 galbeni pe an, „cu ocasia viitorului Sănt-Gheorghe, pre-anunțiatorul deslocărilor".

137.

Cărmuirea județului Brăila.
Cinstitului Maghistrat local.

După înțelegerea luată cu d-lui vameș de aici în urma adresului cinst. Maghistrat No. 127 s'au făgăduit în presusvie cărmuiri că neguțătorii din acest oraș sănt slobozi din parte-i a ieși cu mărfuri de vănzare la bălciul ce să face pă izlazul orașului, în dreptul barieri uliți Silistra, și cel 1-iu va fii acum la 25 Martie curgător, fără a fi supărați de vre o vamă,

www.dacoromanica.ro

însă cu condiție ca să nu vânză cu ridicata, ci numai cu mărunțeaoa. Prin urmare acum nemai rămânând nicio piiedică, pentru neguțători prăvăliiașii de aici, și pot eșii la bălciu cât de mulți cu mărfuri de vânzare. Aceasta făcându-să cunoscut și acelui cinst. Maghistrat, este pohtit a face cunoscut acesta tutulor neguțătorilor spre știință. Tot de odată va întrebuința și îndemnurile cuviincioase spre a eșii la prezisul bălciu cât de mulți prăvăliiași cu mărfuri de vânzare, știind că la plată de vamă or fi supuși numai acea marfă ce să vinde cu ridicata în cătățime mare.

No. 1051.

846, Mart 13.

138.

8 April 1847.

Preoții de la Sf. Nicolae se plîng de protopop: „a întrebuințat felurimi de mijloace spre a ne depărta de la biserică, a început a ne ocărî și a ne bate pe uliță și chiar în sf. oltar în vremea săvîrșirii sf. jertfe, cînd, după furioasele sale lovituri, a făcut și sînge din nas la unul din noi — lucru ne mai auzit! Către acestea a mai adăogat pe al său frate, un al patrulea preot, călcînd prin aceasta întocmirea Regulamentului... Afară de acestea are un dascal prin care, ca vasal al Sfinții Sale, seamănă orice zizanie și ia și Sfinția Sa parte din micul nostru venit, fără să slujiască sau cel puțin să miruiască."

139.

Epitropii dela Sf. Nicolae către Maghistrat.

23 Maiu 1847.

De ce al treilea preot? „De și după întocmirile fă-

www.dacoromanica.ro

cute este trebuință de al treilea preot, dar cer a li să orănduì un preot bun, învățat la orănduelile biserici cu desăvîrșire și cu știință măcar de trei limbi, adecă națională, griacă și sărbă, sau slavoană, iar nu unul ca acesta, după ce nu are niciuna din științile cerute, apoi este preot luoat de la țară și mai vîrtos aici într'un oraș ca acesta unde să află mai multe națiì străine și care cunosc rănduelile bisericești cu desăvîrșire, cei mai mulți, să ne rîză (precum aceasta s'au întîmplat în multe rănduri și chiar cu aceștiia care avem mai mare)." (Protopopul zice că „preotul nu-l aridică numai după hărtiia epitropii și enoriiașilor, de nu va avea porunca č. cărmuiri și a sfintei episcupii... Au și găsitără pă un preotul Dumitru Triiandafil cu științile de bună orănduială a bisericii și a trei limbi așa precum să și căuta. Cer confirmarea.)

Fusese în 1841 la Sf. Mihail și demisionase.)

140.

La 6 Iunie 1847 „Maior Golesco" cere pentru „obahtu trigavorului portului Brăila", avînd și „cantalarie", obiecte de birou. De-asupra: „comandiru punctului Brăila".

141.

Novembre 1847. Patru Greci și un Romîn către Magistrat.

„Incă de la darea locurilor pă foburgul orașului s'a hotărăt de cinst. Maghistrat și ni s'au dat și nooă locuri pă raion (margenia orașului), de ne-am așăzat cazanile ce aveam în oraș cu care facem rachiu din drojdii de vin: de atunci sănt zece ani și nu am

www.dacoromanica.ro

fost supăraţi de nimini, nici vre-o primejdie s'au întâmplat; acum vedem că cinst. Poliţie ne dărămă acele cazane, poruncind să le scoatem de tot afară din coprinsu oraşului. Apoi, fiindcă acum este vreme erni, când nu putem a ne face alte încăperi afară şi nici nu am ştiut mai din vreme ca să fi cerut de la cinst. Maghistrat a ne hotără un locu pentru acea trebuinţă pă izlazu şi mai cu seamă că aaceastă măsură trebuie pentru cofetari să fie luată de stăpânire, care ferbu şi prefacu spirtu în mijlocu oraşului, iar nu pentru noi care ferbem drojdii şi tocmai pă marginea oraşului", cer a fi lăsaţi până în primăvară măcar.

(E ordin de la guvern; nu se poate.)

Cea mai veche pecete cuprinde o clădire, un turn cu semilune, un vas pe apă şi „Maghistratu Brăilii".

142.

Incă din 1847 se ieau măsuri pentru „încăperile trebuincioase pentru vaporul de la Constandinopoli".

143.

1847. Se lucrează la „biserica noo din mahalaoa carantini", după voia orăşenilor, cu hramul Adormirii. Şi „ştraful înplinit de la căpitanul de corabie supt steagul elinescu Gheorghe Iorganda în folosul sfintei biserici". Şi de la alţii „drept osîndă a lor că n'au păzit regulile portului".

144.

Opis al lui Vodă către Departament, 1847.

....D. Spiridon Copciovici, neguţător austrian, întru

www.dacoromanica.ro

a sa recunoştinţă pentru înlesnirile ce a găsit din partea guvernului nostru la întreprinderile sale comerţiale a socotit de a înfăţişa dovadă prin prinosul unei corăbii numită *Ector* ce o are în portu Brăili cu doă catarturi şi şasă turnuri.

Noi iar, preţuind după cuviinţă sentimentul ce a povăţuit acea pornire a dumnealui, binevoim a-i priimi darul şi poruncim Departamentului să arate d. Copciovici a noastră mulţumire, scriind tot de odată cărmuitorului şi prez. de Maghistrat din Brăila a-i mulţumi asemene din partea oraşului, căruia să şi dă de către noi acea corabie cu îndatorire asupra Maghistratului de a întîmpina cheltuelile ţinerii ei, iar paza ei cea speţială va fi încredinţată administraţii osteşeneşti, care va da soldaţi trebuincioşi, îngrijind ca instrucxa lor să fiie desăvîrşită şi slujbă să se împlinească după cuviinţă.

D-lui Marele Vornic va aduce la îndeplinire această a noastră poruncă, înţelegăndu-să cu d-lui îndeplinitorul datoriilor de şef al oştiri pentru ceia ce priveşte la atribuţiile ostăşeşti, carele va îngriji a ne da în cunoştinţă măsurile ce să vor lua spre întrebuinţaria după cuviinţă a acei corăbii."

Cheltuieli cu ea: văpsit, „calafatisit şi cătrănit", „învălitu spiralului", „tente de pînză rusească", „tendelete", „zăvoare de fier la spiralu", „cavile de fier", „şurupuri la pupă şi unu la tun şi un arc la tun", „prafu trebuincos pentru slobozirea a cîte 21 tunuri la zile aniversale, adică Intrarea, Sf. Gheorghe, Sf. Mariea, Paşte şi Bobotează, afară de ecstraordinare trebuinţe", „mezo marinere", „timonă cu maneelă de fier", „scună căptuşită cu aramă cu tas mare şi cu vultur poleit", „strgat cu 4 găuri", „dulap pentru busulă", „banpras cu gură de fier", „dolfinere", „catard de la trimat cu crucete, cu

www.dacoromanica.ro

capo de negre, cu catard de parabel înarmat cu coardele lui şi cu papafigo *(sic)*, varga rionde, varga papafigo, catard de la menstre..., catard pentru rander, „vama mari cu 4 fereste de brons", „ancora cu ţepili de fier, ambolit de $^1/_2$ ceas, barchetă, trompa marină, hartă de navigaţie, fiare pentru tentă, flocuri, bionde, gabiole, tiz, contrarende, meiaro cu coardele lor, bandiere austriaceşti, fiamol, sinialuri, tunuri la cunună, d'asupra arsatului, timoni... cu doă tocuri".

145.

1848, Februar. „Poliţiia nu cunoaşte pănă acum pă nici unul şef de dulgheri, căci cea mai mare parte din isnaf s'au arătat cu reclamaţii asupra acestui Hrisafi, nepriimindu-l de a mai avea această numire, cerînd pe altul".

Magistratul deneagă poliţiei dreptul de a se ocupa El n'a primit reclamaţie.

Propuneri ale meşterilor prin „instrucţie" : cer depuneri săptămînale, condică, etc. Ciracii (ucenici) şi calfe sînt supt staroste, dînd $^1/_2$ de icosar ca „havaet". Nu se ieau decît cu act de la stăpîn. „Sănt popriţi toţi meşterii ce vin de peste graniţi, din Turchiia, a lua bani cu rădicata. Sănt slobozi asămene acei străini a-şi unelti meşteşugu cănd să va alătura pă lăngă vre on meşter pămăntean, iar sîngur pă capul său nu." Cei de aiurea, din ţara liberă, dau $^1/_2$ icosar la cutie. Pentru tocmire de bină oricine dă 10 lei la cutie. Nu se tocmeşte decît dacă se vede că „nu au întrat în tocmeală un alt meşter". Altfel ştraf 50 de lei, pierzînd şi binaua. Orice luare de bină trecută la condici cu preţul ei. „Şi la întocmire să dea de ştire arhitectonu-

www.dacoromanica.ro

lui oraşului a băga de samă să fie temeinică" (22 Ianuar 1847). Nume aproape numai româneşti: şi un Săn Marin, un Bărsan, un Pavel Rus, un Bogdan, un Bulgar.

Se continuă şi după 1850 cu aceste instrucţii.

146.

In August 1848 comandă căpitanul Nicolescu. Scrie cu „dreptate, frăţie". La 25 Octombre comanda o are un Turc. La 8 Novembre tot Nicolescu apare, spuind că „s'au schimbat caraulele turceşti dă la port". Nicolescu rămîne cu anii. Mai tărziu acolo e „polcul No. 1 din oştirea românească" (tipărit 1850) cu un polcovnic şi un praporcic. Dar la 1851 se scrie şi cu „comandirul punctului Brăila". La 1853 „polcu No. 3 din oştirea romînă". In acelaşi an „Regimentul No. 3 din oştirea romînească". Şi „comandir pentru Brăila". Atunci e arhitect Kuchowsky.

147.

De la 1848 pentru taxa cărţilor de joc.

148.

Tot în 1848 coşarii.

149.

Pentru „vănzarea cu mezat a venitului cheajului de la corăbiile ce încarcă şi descarcă pă cheu pă un an de zile".

150.

1848.

In 1848 C. Epites scrie către Maghistrat în chestia

www.dacoromanica.ro

bisericii „Adormirea", începînd cu: Dreptate şi frăţie" şi isprăvind cu „Salutare şi frăţie". Intre poporani, cari la 10 Iulie se adresează şi ei: un Filodor, un Νουγέσικος, un Teodoreanu, un Dimitru Batschi, un Thodor Vasiliu, un Marinescu, un Berlescu, un Gheorghe Nicolai, un Rusescu, un Olaru, un Belicencu, un Dănilă Mustaţă-Albă, un Trofim Rusu, un Doroşu, un Ioan Petruşcu, un Omelcu, un Grigore Andreiu, un Artin, un Todor Sobaru, un Ungureanu, un Toma Ciobotă, vecin, un Badea Duţul, un Vasilache şi Dragomir Vasilache, un Tănase Rotaru, un Buda, un Biholaru, un Miria Mîlitar, un Minculescu, un Chiru, un Cocoş, un Dinu Rădulescu, un Ştefan Mihălescu, un Dima Costa, un Dinu Todor. In alta un Sofrone Moraru, Profiru Bălănuc, Doruşi morar, Sava morar, Ioan Petrea, Omelc morar, Petrea Belcescu, Simion Vadănachi, Ioan Buzescu, Gheorghe Conopli, Tudor Sobaru, Ioanu Olaru, Pavel Căruţaşu, Ivan Bencescu, Gheorghe Goga, Corni Ştefan, Ioniţă zidar, Mihalcea Surdu, Gavril Velciu, Ioan Coman, David Dumitrache, Dinu Apost, Toader Petrea, Ignat Tofan, titor, Nicolaiu Rezvan, Rezvan, Tămîrjău, Strofu Alesul, Eane Burueană, Anghel Stan, Stefan Pescaru, Zamfir Cabun, Raţiu Gură-Largă, Stan Gură-Largu, Radu Santudor, Iftemi păscaru, Părvu Sărbu, Gheorghe Cecurlan, Toder Săntuora, Frangu Duldelu, Groza Săntstroian, Petre Lîvizanu, Cozma Velicu, Vasile Mitrofan, Zinovi Rusu, Iacov Corbu, Filip Stegaru, Stan Mîcnea, Stan Bălea, Ivan Benderleanu, Fotache Ioan, Erco Chirigiu, Nicolai Ivanof.

151.

Pentru dulgheri. Cutie. Praznic la Sf. Toma, cînd se dă socoteală de staroste.

www.dacoromanica.ro

„Nu va putea întra la alt stăpîn pînă nu-şi va împlini termenul ucenicii", dînd stăpînul $^1/_2$ icosar. Calfa nu poate a-şi „lucra meşteşug de sineşi" fără hîrtie de la staroste. Meşteri străini ieau bilet de la el şi dau $^1/_2$ icosar. 10 la mie pentru o bină luată. Să se vadă dacă nu a fost luată de altul. Şi înştiinţarea arhitectului.

Să nu se iea arvună în zădar.

(1848.)

152.

Piaţa zarzavagiilor, 1848.

153.

25 April 1849.

Un număr de mahalagii greci aleg epitropi pe H. Sculi, Necolaie Popa Ioan, Ivan Nicolau şi Ioan Olaru, „în locul celorlalţi, care nu ne place".

154.

25 April 1849.

Către Magistrat.

Noi jos toţi iscăliţi înşine mahalagii ai biserici cu hramul Adormiri Maici Domnului am înţeleseră din jeluirea preotului Simion, ce-l avem la acest sfînt lăcaşi încă pînă nu i se aşezase temeliile sale, prin a căruia stăruire şi osteneli s'au urzit, că uni rău-cugetători asupra sa ar fi vrînd prin hîrtie iscălită către cinstitu Maghistrat ca să-l depărtezi cu totul, supt cuvinte de răsvrătitor lucrurilor. De aceia dar noi cu acest încredinţăm şi mărturisim bunele şi cucernicile purtări ce au avut pînă astăzi şi are către

www.dacoromanica.ro

toţi de obşte în osteneli fără pregetare şi în cuvinte sfătuitoare şi binecuvîntare întru toate către Dumnezeu şi oameni; prin urmare noi rugăm pă cinstitu Maghistrat a nimicnici acele pîri urmate asupră-i şi a avea de baz încredinţările noastre, care nici întru chip nu-l vom slobozi şi lăsa a să depărta din mahalaoa aceasta pînă va avea zile de viiaţă între noi.

(Şi Andrei Băcanu, Toader Suţăcă, Ioan Moldovean, Zamfir şi Gheorghe Cap-bun, Gheorghe Ţimbru, Andrei Chitrochi, Ioanu Gavrilă, Necolaiu Stelioa, Gheorghe Mocanu, Niţă Cofă, Vasile Mogoş, Ioanu Tătaru, doi zugravi, Barbu Besnea, Ioan şi Radu Başturea, Pascu şi Crăstea Grosu, Gheorghe şi Panait Moisoiu, Soare Bălică, Ilie Raileaan, Mircea Baciu, Stan Dorobanţu, Vasile Mocan, Pascu Părpărău, Gheorghe Geicu, Gheorghe Inginer, Căpitan Nicolescu, por. Arion, pra. Dimolescu, pra. Mareş, C. Zăgănescu, Dinu Rădulescu, Rădeanu, Costantin Norocea, Niţă şi Gheorghe Macri, doi Greci.)

155.

25 April 1849. De la facerea bisericii celei nouă toate lucrurile ar fi mers foarte bine şi plăcut după cum Dumnezeu poruncesce", de n'ar fi intrigile urmate de preotul popa Simion cel ce iel singur se socoteşte a fi titor şi epitrop la acest sfănt lăcaşi. Au adus lucrurile mai în multe rînduri la ura şi strigarea norodului, încît de au schimbat epitropi cei vechi şi au ales alţi în loc-le după cheful său." Nu îngrijesc de datori. Vreau să se ceară socoteli de o comisie.

Aici iscălesc numai Greci.

www.dacoromanica.ro

156.

La 1850 se pomenesc Aaron sin Lazăr zarafu, Iosif David, „supusul austriiac", Gherş Broder ş. a.

157.

O apăsătoare necinste sufăr supt-iscălitul din partea unor orăşani dintr'acest oraş, între cari sînt vr'o cîţivaşi dintre enoriaşii sf. biserici Adormirea Maici Domnului, că adecă eu aşi fi intrigant şi contra-lucrător la toate lucrurile acestei sf. biserici, pentru care au şi dat jalbă împotrivă-mi la c. Magistrat, declarîndu-mă în chipul ce descriu mai sus, şi cer a fi depărtat din slujba acestei biserici. Un asemenea dar ponos asupră-mi de pomeniţi fără vre-un temeiu şi fără să mă cunosc pătat întru nimic neputîndu-l suferi, mă rog c. Protopopii ca prin înţelegere cu cine este de cuviinţă să se facă cercetare arătări lor, ca, de va găsi drepte arătările lor, atunci eu să mă supuiu celor mai aspre canoane, iar, de nu, cer îndestulare pentru necinstea ce-mi produc şi înfrînarea lor pe viitorime, a nu mai ecsprima asemenea ponosuri.

Rămîind plecatu,

Preotul Simion.

(Se face şi plîngere contra casierului Berlescu. El se adaugă în Iulie la epitropii Grecilor. Dar în chestia preotului se declară incompetent.)

La 13 Maiu 1850, Romînii cer ca epitropi pe Dinu Dulapţachi, Nicola Dumitru, Ioan Olaru.

In alte liste şi Petru Armăşelu, Ioan Pora, Ion

www.dacoromanica.ro

Bulicencu, Th. Romanov, Eane Balaban, Domente Mustață Albă, Condrat Zubenco, Sava Bilicenco, Ioan Budaţchii.

158.

2 August 1850. Nicolae Caraduma se învoieşte cu Magistratul în condiţiile lui Conduri.

159.

Un testament din 1851 cere „şi două puţuri să-mi facă".

160.

La 20 April 1851 e pomenit „meşterul calafat Necola Maltezi".

La 8 Octombre 1851, pomenit Ioan Cambanari.

161.

Socoteală pe hîrtie tipărită la 1852. „Fraţii Stoianovici."

162.

1853. „Sfîrşindu-se anul scolastic şi apropiindu-se zioa esamenului, cînd încăperile şcoalei trebuesc spoite şi spălate" (Calevonian).

Măsuri pentru icoane.

163.

In 1854 „profesorii de clasa III-a şi de clasa I-II-a", sînt Pompiliu Pisone, I. Cretiescu.

www.dacoromanica.ro

164.

In Novembre 1854 se recomandă bibliotecii din Brăila, *Poesii Noi* şi *Hoţii* şi *Hagiul* de Pelimon, „scrieri originale care au de scop cultura limbei şi propagarea ideilor morale".

165.

Un Nicolai Ionescu are tractorie la 1854 şi se plînge că nu mai are cîştig.

166.

La 1855 biserica nouă are „casele lui Ivanciu din uliţa Galaţi", „Hanul lui Mihai Ţîrcă din uliţa Arionului", „Hanul lui Ghiţă Ungureanu vizavì de biserică", casa lui Ianiu Aprodu din Strada Romană".

167.

Şcolile particulare din 1855:

Gg. şi Marcu Nicolau, în Cavafi.
Gg. Condrăciescu,... Buligat.
Ioan Radu, ...
Manole Gheorghiu, Calimarilor.
Diaconu Alecu, Maica Precista.
Ştefan Săcăreanu, Sfinţi Apostoli.
Dumitru Roşcu, Pă uliţa Sf. Spiridon.
Hristu Haumbanet, Silistra.
Aristidi Ioan Iconomu, Pă Vadu Sacagiilor.
Vensan Tulie, Uliţa grecească.
Ioan Camburi, Csanto.

www.dacoromanica.ro

168.

La Mart 1855 se recomandă cartea de drept a lui C. Brăiloiu, de N. Creţulescu.

169.

La 1855, 17 April, întreabă nemţeşte şi româneşte care e locul bisericii „Rudolph Neumeister Pfarrer (tradus în faţă; „popa"), der evangelischen Gemeinde in Bucarest, Ritter des hohenzollernschen Hausordens".

170.

1855.

„Tablele langastrice legate pe muşama pentru clasa I-iu şi II".

Profesorul Calebunian era la clasa IV. Pleacă în Octombre 1855.

La Maiu se recomandă cartea Pit. Toma Sergiescu, *Economia Politică,* „văzîndu-se o scriere folositoare şi instructivă".

In Iunie, „dîndu-să acum la lumină de d. Dimitrie Bolintineanu o scriere care coprinde Schiţe de istorie naţională".

Tot în Iulie *Istoria Cîmpulungului* de Aricescu, „în care să arată origina, desvoltarea şi datinile primei rezidenţe a Romînii".

Apoi dialogurile romîno-franco-italiene ale lui Abbiaticci: „o scriere folositoare". Tot aşa *Crimeia* lui Pelimon, *Marta şi Maria,* tradusă din francesa de Pitarul Ioan Herăşescu. Se vorbeşte şi de „Poezii noi şi vechi" ale lui Bolintineanu.

www.dacoromanica.ro

In Decembre: „Uvrajul întitulat Cronica Romînilor, culegeri de hrisoave şi de hronografe vechi date la lumină de d. Gogîlniceanu în Iaşi, socotindu-se de trebuinţă a se depune şi prin bibliotecile şcoalelor de la oraşele de căpetenie ale judeţelor" (3 galbeni imperiali exemplarul pentru cele 3 volume.

Şi „Istoria Insuli Hios" (14 sfanţi).

171.

1855. Vine Gr. Vlădescu, ca profesor.

172.

Onor. Municipalităţi a oraşului Braili.

Supt-însemnaţi sînt acum 12 ani de cînd cu voea Onor Eforii din Capitală ecsersăm condiţiea de profesori pentru dialectile romînă, greacă şi slavonă, avînd şcoala în mahalaoa cavafilor dintr'acest oraş şi în tot cursul acestui timp trăgînd mulţumirea părinţilor ce ne-a fost încredinţat pe fii lor, socotind că am împlinit scopul misiunii noastre: sînt însă ca doă săptămîni de cînd ni s'a închis şcoala de cătră onor. Poliţie fără să cunoaştem pricina pentru ce.

De aceea cu respect rugăm pe onor. Municipalitate să binevoească a lua înţelegere cu cine se cuvine a ni se deschidă şcoala cît mai în curînd, fiind un nedrept după un atît îndelungat timp să ajungem a fi lipsiţi de singura condiţiune ce ne ţine ecziştenţa, făgăduindu-ne ca în viitor vom conrăspunde la scopulu misiuni noastre şi ne vom supune la toate în-

www.dacoromanica.ro

datoririle în privinţa regulilor ce sînt date în privatile şcoli de către onor. Eforie.

Cu tot respectul,

George şi Marcu, fraţi Nicolaevici.

1855, Sept. 9.

Brailla.

173.

Evrei cu capitaţie la 1856 erau 61. Şi la 1857 se pomeneşte „ordinul onor. Minister Interior N. 915 din anul 840, bazat pe ofisul domnesc prin care sînt popriţi cilalţi Isdrailiţi a avea şi a cumpăra propietăţi în acest oraş, cît şi listă pentru acea ce s'a recunoscut de pămînteni şi a rămas în drept a să bucura de propietăţi în acest oraş".

174.

Ianuar 1856. Se trimete bibliotecii: *Urmarea Crimeii de Pelimon.*

In Februar *Mariana* lui Petrachi Teulescu şi *Conferenţele de la Viena* ale aceluiaşi, „scrieri morale şi instructive".

La o nouă revistă a Bibliotecii:

Ţichindilă (!), Filierov (!), „Istoria pentru începutul Rumînilor", Paulu şi Vergilie (!), *Urmarea lui Isus Hristos, Corina,* „Din practica doctorului", „Fiul mazălului şi omul de Lamartin", „Albumul oştiri rumîneşti", „Canoanele Sf. Apostoli şi a Sf. Soboare în limba elenească", „Legiuirile noi ale ţării", „Cuvintele Inţeleptului Massillon", „Descrierea cetăţii Caput Bovis", „Manuscript legat", „Biblioteca tine-

www.dacoromanica.ro

rimii", „Teoria dării la semn", „31 bucăți cărți grecești, Atlas de limba greacă, 1 carte englesă, 7 cărți franceze, o geografie italiană, Istoria Romii italiană, 2 cărți slavone, 2 idem nemțești" (Se cată ce e „în ființă".)

Mart 1856. „D-lui Gheorghie Ioanid, librarul editor al publicații întitulată: „Biblioteca literară", supuind prin reclamație la cunoștința Mării Sale Domnului Stăpînitor foloasele ce poate aduce publicului a sa întreprindere pin îmmulțirea cărților românești și împrăștierea gustului lecturei, familiarizîndu-l cu scrierile celor mai însemnați autori streini și tot de-odată cheltuelile cele mari ce a trebuit a face de la sine pentru isbutiria și susținere aceștii întreprinderi, a cerut sprijinul guvernului într'al său ajutor".

In Decembre 1856 se trimet *Martirii Crucii din ambele Dacii* de I. D. Petrescu, „văzîndu-se a fi o scriiere folositoare".

175.

In 1856 ca profesori sînt Cretescu, cl. I-II, Piso, III, Vlădescu IV.

176.

In Iunie 1856 se oferă Γεώργης Κοτάρας, „avînd profesie de calafatciu și reparator de corăbii".

Dar rămîn și ceilalți.

177.

La 1856, „Iţic Evreiu legătoriul de cărți", iea 5 lei, 200 parale pentru legatul Condicei civile.

www.dacoromanica.ro

178.

Februar 1856.

Epitropii de la Sf. Nicolae se plîng că „la vreme de ploi şi din topirea zăpezi, curgănd năuntru din toate părţile, au început a potrizi bagdadiul şi coloanele biserici".

179.

La 1857 „41 Izdrailiţi din acest oraş Brăilla" se adresează către Domn. Supt Chiselev, spun ei se admit „paisprezece individe", dintre dînşii. La 1842 se mai adaugă şaptezeci şi şapte. Acum Magistratul cere Tribunalului a nu mai legalisa nicio cumpărare de imobil a lor. „Noi credem că tot individul ce este birnic sau patentar al Prinţipatului, dupe legile pămîntului, se socoteşte pămîntean şi prin urmare nu poate fi poprit a se cinpocura"(?). Au şi voie specială. Magistratul nu s'a informat. El lucrează, călcînd legile, „dupe capriţul seu". Sînt expuşi ei, negustori, a-şi pierde creditul.

Caimacamul decide (28 August): Departamentul din lăuntru va cerceta documentele pe care se întemeiază reclamaţia jeluitorilor şi pe temeiul acelor documente va păstra drepturile acolo mărturisite celor ce le-au fost dobăndit.

Onor. administraţie de Brăila. Prin înţelegere cu Magistratul, conformîndu-se înnaltelor dispoziţii, va lămuri asemenea drepturi, păzind însă instrucţiile ce i s'a dat pentru cercetarea pasporturilor şi neîngăduirea statornicirei celor necunoscuţi, îndreptîndu-se pe orînduelile întocmite." Listă de 72 Evrei: Samsari, cîrciumari, zarafi, sticlari, mai ales croitori, mamulari, şăpcari, tîmplari, telali, speculanţi,

www.dacoromanica.ro

prăvăliaşi, tinichigii, giuvaergii, marchitani, băcani, măcelari, tîmplari, arabagibaşi, negustori, dascăli, hahami (?), ceauşi, muncitori.

In 1859 Evreii din Brăila se plîng de şefii abusivi ai comunităţii. Ei „impun tacse pentru a stoarce şi cel mai din urmă dinar al săracului care în ignoranţa sa dă cu ochii închişi orice i se cere... S'au văzut săraci zăcînd pe drumuri sau nevoiţi a se tîrî din uşă în uşă".

180.

Ianuar 1857. Recomandaţie pentru a doua parte din *Istoria Cîmpulungului* de Aricescu şi „Călătoriile împrejurul Camerei Mele", „nişte scrieri folositoare".

Şi pentru „jurnalul ştiinţific intiluat *Isis*, ce se redije de d. doctor Baraş, coprinzînd într'însul materii interesante pentru toate clasele societăţii".

Februar pentru „una din celle mai frumoase scrieri", *Avutul şi Săracul* a lui Pelimon.

181.

Municipalitatea către Ministeriu.

1857, April 26.

Raportul din 1856 „în privinţa înmulţirii Izdrailiţilor în acest oraş au adus pe Municipalitate la compătimire, din care pricină este silită a-şi înplini şi cea din urmă datorie pentru preîntîmpinarea răului ce se prevede după puţin curs la ecspunerea oraşului şi nu se teme a zice a judeţului (era: a ţări), cu grămădirea mulţimei de Izdrailiţi îngăduiţi a se stabili din toate părţile fără vre un respect de legi sau

www.dacoromanica.ro

a bunelor orîndueli, avînd Municipalitatea ecsemplu vecina Moldavie ce geme subt înbulzirea acestora, care formează o majoritate ce covîrşaşte pe adevăraţii fii ai Moldavii.

Respectabilul Minister, prevăzînd o asemenea întîmplare, a avut îngrijire a luoa despoşiţiile coprinse în ordinul din anul 1840, N. 915, cuprinsul următor: „Măria Sa Vodă prin opisul cu N. 53 din anul 1834 au binevoit a prevedea şi vătămătoarele sfîrşituri ce aduce statorniciria Evreilor într'acest prinţipat, precum şi prin rezoluţiile cu N. 4850 din anul 1837 şi 728 din anul 1838 ce au binevoit a da la jălbile Evreilor din Braila, iarăşi străşnicind de iznoavă izgonirea lor mai cu seamă din Brăila", după care departamentul îndată, de şi a pus îndatorire nestrămutată către ocîrmuirile judeţelor de astăzi această măsură, dar departamentul au luoat înţelegere că în Braila au început a se statornici iarăşi Ovrei, cumpărînd după la particulari case, prăvălii şi locuri. Pentru aceasta, dar şi departamentul au dojenit pe ocîrmuirea Braila, străşnicind-o a aduce la îndeplinire poruncile ce-i sînt date. Dar este rugată şi cinstita Logofeţie a pune nestrămutată îndatorire şi Tribunalului Braili ca să nu mai adevereze niciun fel de vînzare de ecareturi nemişcătoare urmate pe nume de asemenea Ovrei veniţi de peste graniţă a se statornici acolo afară de cei însemnaţi în alăturata listă, care sînt cunoscuţi din vechime sălăşluitori în Brailla. Dar această despoziţie încă de atunci stă abandonată." După plîngeri ale Municipalităţii se face o comisie specială. Dar Administraţia, „în loc să intervie în conlucrarea datoriilor către patrie, mai mult au respectat personalităţile", pretextînd că intervin agenţii consulari. Se cere o nouă intervenţie. Se aşteaptă decisia „cu toată nerăbdarea".

www.dacoromanica.ro

182.

La 1857 „professore" e G. Patricius.

183.

In 1857 se recomandă bibliotecii „Comentariile dreptului penal" de Vasilachi Valsamo.

184.

Raportul „comandirului şalupi No. 1", 9 Maiu 1857, către Municipalitate.

Unile din bastimente la venirea lor în port aduce feluri de individe şi care n'are niciun fel de pasport şi, temîndu-să ca să nu se găsească în bastiment la revisie ce li se face de către patrula din comanda mie încredinţată, pe dată ce ancorează, îi şi desbarcă pe malul de la Surin, unde sînt colibele calafatciilor şi, protegaţi de cei de acolo, rămîn mai mult timp, face feluri de neorînduieli: se bate, ucide vite din baltă şi poate că trece şi în oraş, prin taină, şi, cînd săvîrşaşte vre-o faptă, asilul le este colibele, precum omorîtorii de acum, o săptămînă, după ce au săvîrşit omorul în oraş, îndată au trecut Dunărea la acele colibi spre scăpare, de unde i-au şi prins patrula ce atunci erea în visitaţie. Prin urmare dar, ca să se poată stîrpi acest rău, din care poate izvorî mai multe, părerea supscrisului este ca onorabila Municipalitate să arendeze acel loc numai la un maistru calafatciu cu bună conduită şi garanţă cu condiţie ca să nu mai priimească în acel loc nici o endividă afară de cei trebuincioşi în lucru său, pentru care va garanta dînsul şi îi va face cunoscuţi autorităţii locale, spre a se cunoaşte şi, la revisia ce se face de

www.dacoromanica.ro

patrulă: găsind vre-un străin, să se trimiță administrației împreună cu adres din parte-mi, și dînsa va face cu dînsul ce va socoti că este legiuit, iar contractantul să se condamneze pentru călcarea condiției contractate în această privință și de resultatul ce va da la această onorabilă Municipalitate va încunoștiința și pe subscrisul.

Căpitan C. Petrescu.

Municipalitatea chiamă „pă acei contraccii de colibe".

Se fixează condiții de garanție.

185.

La 1858 Ianuar se recomandă bibliotecii din Brăila „Istoria fundării Bucureștiului" de Pelimon, „interesantă și folositoare în de obște pentru toți".

Apoi (Februar) *Lira* lui Aricescu, *Isis*, II, „scriere folositoare și interesantă". In April „scena omoriri lui Mihai Vodă Viteazul, scos după un original olandez și care este cea mai adevărată întîmplare, fiind pe acest tablou desinați și Mitropolitu Eftimie din acea vreme și patru generali vestiți ai lui Mihai".

In Iulie *Dreptul Comerțial* tipărit de Gh. Ioanid.

In Novembre, în tipar, se recomandă partea II-a din *Bibl. Literarie.*

186.

La 1858 și „Școala sucursală", cealaltă „superioară".

187.

La 1858, un Mendel Axenfeld, ceasornicar.

www.dacoromanica.ro

188.

1859, Maiu. Se recomandă pentru biblioteca din Brăila: *Jidovul rătăcitor, Corina,* „Despre respectu autorităţilor", „Lăptăriţa din Mont-Ferunai", „Madelena", „Radu Buzescu", „Despreţul morţii", „Grecia", „Trebunalu secret".

In Iulie: „Tractat de morală practică", dat de Aşezămintele Brîncoveneşti.

In Octombre „Rezbelul şi civilisaţia".

Se recomandă bibliotecii din Brăila:

189.

20 Novembre 1859. Un număr de Evrei proprietari se plîng că s'au ales conducătorii „din partea protivnică, oameni de protecţie streină, ce niciodată n'a adus Statului niciun folos şi în care obştea Israiliţilor nu are nicio confienţă, fiind cunoscuţi şi ei şi defectele lor".

190.

La 1859 vreau să „circondeze locul" (petiţie românească) membrii comunităţii evangelice: I. Jekelius, G. Czako, Johann Csiki, H. Teie[h]graber, M. Hardy, Thomas Hunt, Rudolf Schaden, Jaliz Haut, Weskel, Nikolai Druss, Ioan Johann, Joh. Thode, Rudolf Eifunder, Karl Käusler, Trany Pusler, Joseph Moiser, Jacob Rozler, Jakob Junczabler, Andreas Anujs (?), August Trunk.

Nicolae Teoharides,
„cancelier".

Pecete cu H. R. Maiesty v.-consul Ibrailla.

www.dacoromanica.ro

191.

La 1859 se recomandă bibliotecii din Brăila „emagina Mîntuitorului Cristos".

In Februar portretul lui Vodă-Cuza de Papazolu şi Satmari.

192.

In 1859, April, „clas de muzică vocală".

193.

La 1860 alegerea starostelui „croitorilor bărbăteşti şi femeeşti", pentru „Israeliţi", pentru Sima Leibu.

194.

In Mart 1860 *Isis* pe 1888-9.

In April: Gh. Baronzi, *Poesii* şi *Matei Basarab.*

In Maiu, Mihail P. Stătescu, *Napoleon al III şi Italia,* „Gerard de Nevar, romanţ istoric".

In August, Gh. Meitani, *Cîntări intime.*

In Novembre Dim. Păltineanu, *Cutia de argint.*

In Ianuar 1861, *Documente istorice.*

Se recomandă şi *Tesaurul* lui Papiu Ilarian.

195.

La 1860 se dau acte cu frontispiciul imprimat: „Principatile Unite, Romania şi Moldavia. Reprezentanţi komuni Izrailiţilor din oraşul Brăila".

Şi în Ianuar 1860 ei se plîng de acei cari „sînt supuşi a mai multor protecţii străine şi uni dintr'înşi sînt oameni ce a dat falimente".

www.dacoromanica.ro

196.

In 1860, „Liste des élèves qui ont gagné le prix" (iscăleşte I. Petrescu).

197.

La 1860 D. Poenaru scrie pe hîrtie cu frontispiciul tipărit: „Principatele Unite, arşitectul oraşului Brăila".

198.

28 Iunie 1861. „Marie Anastassiou" cere premii şi pentru pensionul ei.

199.

1861. Listă de la Dimitrie D. Gredinar et Comp. „magasin cu mare asortiment de ferărie, culori şi materiale, etc., librarie, felurimi de hrâtie, registre liniare şi condici".

200.

Se iea de la Gredinar şi *Ierusalimul liberat*, „Fidanţata", „Espunere Locurilor", *Istoria Moldo-Românei.*

201.

„Pensionatul d-lui Tulliu privat, pensionatu Psariano privat".

202.

1861. Inspector comunal V. Popescu. Se primeşte o adresă de la „Şcóla Nationalâ de medicina şi pharmacie a Principatelor-Unite" (1862).

www.dacoromanica.ro

203.

1862, April. Să se aleagă elevi pentru veterinărie, „care elev să cere a fi cît se va putea de viţă ţerănească": 4 clase, 15-7 ani. Şi „viţă sătească", zice profesorul I. Petrescu. E ales Ionescu Răducan.

204.

In 1862 la şcoala din Brăila se dau pentru premii: „Temniţele austriace", „Congresul din Paris", „Războiul civil".

205.

In Decembre 1862 se recomandă bibliotecii din Brăila „Curierul de ambe-sexe", din care „se poate vedé şi cunoaşte progresul gradat ce a făcut naţia de o $^1/_2$ de secol".

206.

La 1863 se lucra, cu o subvenţie de la Bibescu, la Sf. Nicolae; „zograful o să 'nceapă lucrul în zilele acestea".

207.

Vechile cereri evreeşti reapar supt Vodă Cuza.

„Astăzi, cînd cei mai mulţi din aceşti Israeliţi ne găsim supuşi legilor ţerii şi supuşi încă la toate dările către fisc şi către ţară, precum contribuţie personală, patente şi mai cu osebire militari, la recrutaţiile ce se fac anual prin sorţi pentru miliţia ţerii, iar nu ca ceilanţi străini, cari se bucură de toate drepturile şi înăuntru şi pe afară, fără să contribuie

www.dacoromanica.ro

decît taxa patentei negoţului lor, astăzi, cînd sistemul constituţional este fericirea poporului din ţară şi cînd noi, Israeliţii, supuşi legilor ţerii, avem simţimîntul cel mai sentimental", cer dreptul de cumpărare în oraş (1863).

208.

In 1863, „Şcoala privată a lui Tuley, şcoala privată a lui Camburi, şcoala privată de fete a d-nei Sagorsca.

BIBLIOTECA - MUNICIPIULUI - BUCUREŞTI

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

Pagina

I. *Istorie :*

I. Clădire, administrație 5
II. Locuitori 8
III. Așezarea Evreilor 13
IV. Comerțul 15
V. Armata 17
VI. Medici și spitale 18
VII. Biserici și preoți 20
VIII. Școală și bibliotecă 23
IX. Personalități, evenimente, curiosități 27
II. *Documente* 31

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

N. B. In „Istorie", din causa corectării ordinii documentelor, unele trimeteri nu corespund. 169 devine 175 și așa mai departe. De la n-l 194 e de scăzut cu șapte.

www.dacoromanica.ro